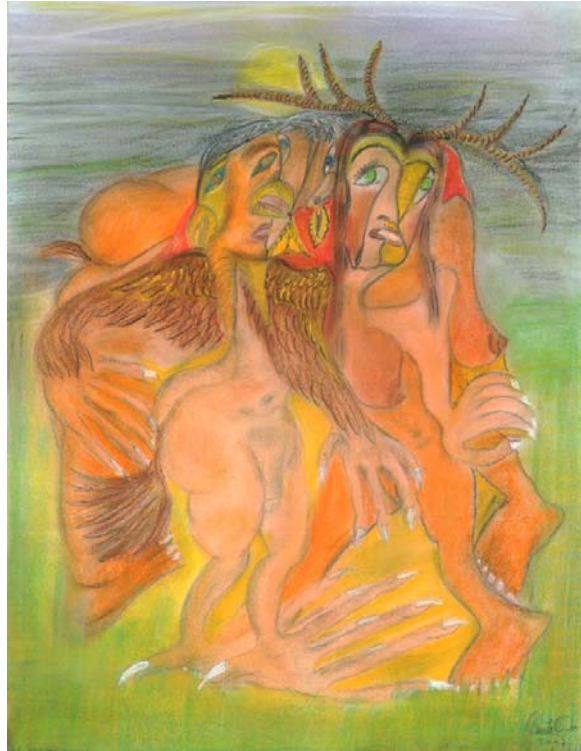

Németh Dezső

TÁLTOSÉNEK

BUDAPEST

**pogányok kitépelt nyelve
hallgat Magna Hungária
"isa pur es homou vogymuk"
sebzett ajakkal kiáltozom**

Bevezető

Az embermadár Turulisten a sötétségből megteremt a világot, fekete ötszögű tojásából a Lidérc táltos, aranytojásából pedig az ötlábú, háromfejű beszélő táltos ugrik ki. Boszorkányok és ördögök tobzódása, rontást előidéző szépasszonyok, sámánfára felmászó táltosok, asszonyszellemek, magyar istenasszonyok. Boldog Asszony, a hold lánya, aki szarvas-asszony, aki Hunort és Magort elvezeti az alánok földjére. Emese, akit a turulmadár bimbózásba ejt és Álmos, aki istenkirály, szakrális fejedelem, akit feláldoznak a magyarok istenének.

A Táltosének egy virtuális mitológia, amely a magyar nép hiedelemvilágából, mondavilágából, történelméből, népi elemekből, és a fantáziákból vett minták alapján próbálja létrehozni azt a mitikus irodalmi környezetet, amely jellemző lehetett a magyar ősvallásra, mitológiára.

A virtuális magyar mitológia nem mese, hanem nagyrészt a fellelhető magyar néphitkutatások elemeire épül. Ahol ettől eltérés van, ott vagy történelmi, vagy mondai, vagy népi elemek kerültek felhasználásra, de az irodalmi fantázia is nagy szerepet kapott a verses énekek megírásakor. Ez a munka nem tudományos igényvel készült, ezért sokszor csak töredékesen utalok azokra a forrásokra, ahonnan egyes jelenségeket vettem, és vers vagy próza formában feldolgoztam. Nem a teljességre törekvés volt a céltom, hanem egy kezdődő magyar mitológiateremtés megalapozása.

Remélem, lesznek követőim, akik más-más oldalról megközelítve a témát, újabb és újabb hihető történetekkel, versekkel, képzőművészeti alkotásokkal gazdagítják a magyar mitológiát. Nem meseírásról van szó, hanem egy elfelejtett ősi néphit transzcendentális megidézéséről. A népi hiedelemben fellelhető történeteket az elbeszélők igaznak mondják, és sokszor hozzá teszik, „hogyan ez nem mese”.

Az olvasót az eligazodásban az énekekhez fűzött magyarázatok és a forrásokból vett idézetek segítik. Az „Adalékokban” pedig a témához kapcsolódó prózáimat és verseimet gyűjtöttem össze. Végül pedig közlöm azokat a forrásmunkákat, amelyeket felhasználtam a vers írásakor.

első ének

énekeim siránya
hangom esdeklése
nem hangzik magasan
sem földön sem égen
pedig íjkobozon
messzi madárhangon
fűzhúron berkenyén
nyírlombon venyigén
messzefutó széllel
magyari táltosok
jövendőlkő hangján
száll az igaz rege
egek madaráról

mindenekbe mennék
a magas semmibe
hol fagyott sötétség
iszap-feketébe
mint vágytalan messze
önmagába érve
terül valahová
penderül örvénybe
se vége se hossza
se magas se mélység
nincs kiterjedése
se égre se földre

sötétség iszapja
bevonja a semmit

nincsen ott bármerre
nincsen akárhová
nem fut út szalagja
terek szép kebléhez
nem csörgedez patak
hús erdők csendjéhez
süket némaságban
éjfékete massa
terjed valahová
végtelen iramba

űr zacban fetrengve
hiányban tobzódva
ébenszín alakban
unalom tengerben
fénytelen mocsárban
láthatatlan árban
végnek nincsen vége
távoloknak hossza
kiapadt mélységnek
tárulkozó öble
magába zuhanva

itt semmitem csörren
itt semmitem csurran
nincs iram zörögve
szálas horhosokban
kakukk nem kakukkol
verébcőr nem csipog
vadgalamb burukja
gólya keleplője
nem kurran a réten
aranyfény ölében

nagy madár gondolja
csillámtollát tárja
drágakő szemeit
örvényben forgatja
szeme tüzet éleszt

szikrázva kiserccen
aranycsőrét tátja
végtelenbe vágja

"nagy szellem madaram
törj ki a sötétből
a végtelen szélén
rikolts fel tüzesen!
Madár Isten teremts
hét világot föntre
emberit középre
egy világot lentre!"

szép kerecsensólyom
Turulisten szárnyal
unja a nyugalmat
a nagy mozdulatlant
a zaccos világot
mocsaras sötétet
teremteni kezdi
a magasat mélyet
kivágja a teret
csőrével kinyitja
isten akaratát
egy tojásba nyomja

hét esztendőt élt már
rút feketeségben
tűz kezd sugarazni
monya belsejében
aztán meg is tojja
ötszögű tojását
fekete gyémántját
szenes palozsnáját
azután csőrével
érchéját föltöri
szétrianó burkát
vesztére repeszi

kiugrik belőle
rettenetes Lidérc
nem fényes virágzás
de gonoszság pára
átkát szórja rögtön
istenes madárra
hatalmas körmeit
tolla felé vágja
gonosz varázslatát
űzi a világba
nem Napot nem Holdat
nem a csillagokat
hanem újra mindent
sötétségbe forgat

szép kerecsensólyom
gondol akkor szépet
alvilágba űzi
a Lidérc rémséget
a gondolat nyomán
újabb tojást éleszt
világába vonja
a nagy mindenséget
aztán meg is tojja
ötszögű tojását
csillogó gyémántos
arany palozsnáját
azután érchéját
csőrével föltöri
amit utána lát
az is csak ördögi
ötlábú paripa
ugrik ki belőle
három fejjel nyerít
táltos istenére
nem dadog nem hebeg
de szavakat kiált
varázserejével
teremt fehér bikát

fehér bika szarva
holdaranyba vonva
szeme sugárzása
csillag lilioma
patája szaruja
legkeményebb gyémánt
fogainak csontja
minden követ szétszánt
minden ércet tör
homlokának pántja
úgy izzik vörösen
parázslík zsarátja

ekkor a Lidérc-ló
kítárja varázsát
kiugraszt belőle
egy fekete bikát
fehér bika bődül
fekete bikára
harcot kezd két szellem
életre halálra
öröm is kellene
fénytámasztó csoda
csillagok kerekén
virágok otthona

második ének

szép kerecsensólyom
igen gondolkodik
istenes fejével
igen elmélkedik
tojás felső héjből
kéklő eget hajlít
alsóhéjből Földet
korongot hengerít
színes tollú madár
ide-oda szálló

lebegve az égen
aranyló felhőkben
fürösztli tollait -
csőrében csillagot
visz a sötét égre
aztán újra röppen
elhozza a Napot
mint szép liliomot
tűzi fel az égre
aztán újra röppen
elhozza a Holdat
éjbe fűzi bele
mind a csillagokat
világfát gyökerez
magas égbe ereszt
hét ágat növeszt rá
hét világ réteget

világnak közepét
jelöli a nagyfa
szivárvány színeit
egekbe csurgatja
a tündér csatornán
csallóközi lányok
virágos sugarán
aranyvíz szivárog
ördög felesége
jajong körmét eszi
ha mérgében ura
szivárványkor veri
a szivárványhídja
alatt nem jó járni
férfi népből nő lesz
nőből válik férfi
ha aki rámutat
leszárad az ujja
de hogyha eső jön
kigyó hull és béka

a Föld sík korongját
teknősbékák tartják
estéről estére
lassan átforgatják
de a pereménél
örök sötétség van
az aki ott lelép
a tengerbe zuhan

világnak világa
világnak virága
teremtő teremti
szárnyuk csillagait
nyíló égbe hinti
hegyet völgyet tengert
hús tavakat támaszt
folyókat hengerget
égből vizet áraszt
állatok seregét
termi a mezőkre
szellemek seregét
mélységek mélyére

mindenféle növény
virágok gyümölcsfák
burjánznak mindenütt
ágaik kitarják
ágaikra termik
sok dalos madárka
tátogó csőrükkel
messzire kiáltva
Turul madár isten
nagy-nagy dicsőségét
hirdetik egekben
földön mindenségét

harmadik ének

szép kerecsensólyom
gondol akkor egyet
Földre száll alkotni
mindenféle embert
átváltozik nyomban
embertestet öltve
csak a feje sólyom
de ember a lelke
kell aki szellemét
a szívében hordja
örök idők fényét
örökké ragyogja
dicső tettét zengi
szent nevét hirdeti
fába vésett képét
oltárára teszi
aki áldozatot
mutat be kedvére
szomjas szája szélét
ló vérrel keni be

csalítból ágakat
veszőket hord össze
mint ember csontokat
helyezi a földre
a sok ágasfából
csontvázakat rak ki
archoz nyírfakérget
csőrével farag ki
tölgyfából gerincet
gyertyánfából lábat
szilből ujjperacet
fenyőből bordákat
amikor minden csont
a helyére került
az emberek vázát
agyaggal bevonta

sárral megformázta
gyönyörködik bennük
szépséges munkája
jól esik lelkének
sokszor megcsodálja
azután csóréból
életerőt lehel
a sok agyagember
elindult lábra kel
ölelkeznek futnak
bámulják a fákat
síró vadludakat
nézik ahogy szállnak
hogy vágtáznak őzek
szarvasok hogy futnak
édes füvet szednek
röfögő malacnak
a libák a kacsák
körülvesszik őket
erdei madárcák
éneklésbe kezdnek
az arany csibék is
pelyhesen repülnek
kitárt tenyerükből
köles magot esznek

teremtett sok táltost
mágust dalost bölcsét
merengő bús költőt
bűvölő varázslót
szép paripás vezért
kívánatos szépet
okos földművelőt
vándor pásztornépet
teremtett vadakhoz
büszke vadászokat
vértet kalapáló
kemény kovácsokat
sárlelkükbe lehelt

kicsi aranysólymot
benne örökléttel
örök boldogságot
mikor látja tettét
jó tettét elnézi
istenes természetét
madárrá röpteti

negyedik ének

fekete jércének
fekete tojását
kikölti honalján
egy tudákos ember
szólt a kopasz csirke:
"hozok neked kincset
színes drágakövet
aranyból szőtt inget
csak adj enni vajat
csak adj tenni munkát
etetem lovadat
terelem a csordát
éjjel nappal kérdem
mit és mit kell tenni
hol ide hol oda
hol hová kell menni?"
nem bírta erővel
a tudákos gazda
elaludt egy éjjel
és vérét a Ludvérc
csőrével kiszívta

bolygófény kerekült
imbolygott nehezült
hol előre bukott
mikor csóvát húzott
hosszra nyúlt póznája
rengeteg szikrája
gyújtott szalmakazlat

disznóóra hágva
ott is tüzet fogott
aztán el-elillant
házközt vagy mezőben
dombról tüzes-kerék
forgott le képében
aztán nyomórúddá
átváltozva repült
szikrát fujt hátulja
kéménybe penderült

ekkor Göncöl kobzos
nyílfát szépre vágta
nem íjrőpítésre
zene hangzására
életfát faragott
fogó keretére
aranyvereteket
szegelt hürtönkjére
talpát hársfarönkből
díszesre faragta
palmetta rajzokkal
bőven telerakta
öblöst is faragott
feszítőfa alá
madárcsőr sipokat
csengettyűknek rak rá
vízpartról aranyló
fűzhúrokat nyesett
azokba csillogó
hangokat élezett
hét holdéjjelen át
hangolta föl fáját
hét napfordulóra
bírtá íját szóra
akkor hallgatta meg
szépen csengő hangját

ekkor Göncöl kobzos

húrjaiba kapott
hangok erejével
igézett csillagot

ötödik ének

bolyongó sötétből
fény hullott feléje
gyönyörű pára kelt
szemtükre mélyére
mikor éjszakára
nyugovóra tér be
egy meztelen tündér
térült fekhelyére
a kandalló szája
eresztette elő
selyem tűzruhája
szívet melengető
mézes hangja hívja
édes szerelemre
ajkait kinyitja
tárulkozik egyre
egész éjjel szívja
Göncöl kobzós vérét
szerelemerővel
gyöngíti erejét
fonyódik satnyulva
mire újhold serked
elviszik a sírba
mint egy jótétlelket

ül Göncöl a bakon
mint egy csontvázalak
ezüst csillagokon
halálába halad
lekonyult élete
ludvérc-szerelemtől
titokzatos zene
kelt ki az egekből

elvette az eszét
hatalmát erejét
most a csillagokban
találta meg helyét

hatodik ének

jó kerecsensólyom
nem hallja a kobzót
ezerszínű hangon
nem hallja zengeni
nem hall fűzfasírást
orgonáló nyírfát
zenehangon sírni

szólítja táltosát
az ötlábú lovat
háromfejű ménnek
aranyszénát hozat
csallóközi lányok
aranyhaját hozzák
ezüstholdsarlóval
hajukat levágták
a táltos ereje
varázssá változik
a hetedik égről
Földre iramodik
égig érő fáról
hirtelen levágtat
csillagsugarakból
szó magának szárnyat

világfa tövénél
áldozatot mutat
madáristenének
áldoz fehér lovat
aztán átváltozik
ember táltossá lesz
zsebébe gerezdes

erős fokhagymát tesz
két rőf gatyamadzag
lett a vetőpányva
ezt dobta hurkolva
a Ludvérc nyakába
mire az éjjelből
elfolyik a sötét
az ördögös nőnek
kioltja erejét
Göncöl kézbe fogja
az aranyhold kobozt
messze árad hangja
égfa magasságba

hetedik ének

ludház gyepűboltja
holdarcát mutatja
égeképét mutatja
kinézésnek adja
kerekklő nyílásán
látni egek ágát
odább keremetet
berkesek ölelnek
gyönyörű ligetet
keretükbe vesznek
itt táltos férfiak
istenekhez szólnak
Hagymáz szellemének
áldozást mutatnak

Hagymáz gonosz isten
a rontás szelleme
csupa csalárdsággal
van a lelke tele
alvilági isten
Ludvércasszony fia
akit bűnbeejtett
kormos kecskebika

Lidérc táltos látta
bütykös patás lábát
mind jobban utálta
szőrös rút pofáját
egy pokoltűzcsóvát
tűzött a farkára
azzal röpítette
föl a földvilágba

a földvilág szélén
csak a bort nyakalja
bagzása idején
egész tündérfalka
látogatja éjjel
ördög gyerekeit
szórja szerte-széjjel
aztán szemet vetett
Kis Boldogasszonynak
tündérszép lányára
a kecses járású
Holdszép Máriára
de Holdszép Mária
nem adta át magát
ezért reá küldte
lázteremtő lányát

"no Holdszép Mária!
így szólt patás Hagymáz:
lázselymed leveszem
ha az enyém leszel
de ha ellenszegülsz
himlős lesz az arcod
rútsággra vettetlek
hiába van harcod
úgy is ágyba viszlek"
de Holdszép Mária
kiment a tópartra
ott vált természetéből
aranyhajú fűzfa

aranyhajú fűzből
fűzfa sípok keltek
szelek fújásakor
ezüsthangon zengnek

fűzfa alján táncol
Fene Kórság Fránya
mind a három pára
Hagymáz ördög lánya
ott ólálkodik még
Nyavalya a fia
Dög nevű öccsével
egész ármádia

nyolcadik ének

Ósváros piacán
megjelent sok sátán
medveember táncol
vastag aranyláncán
ébenszínű trónján
főnt ül Hagymáz szellem
rontással van tele
a városban minden
bortócsákban járnak
lakoma zabálás
üzekedés nyíltan
boszorkánytánc járás
meztelen asszonyok
részegen hevernek
ártatlan szüzeket
igákban terelnek

fajtalankodásban
Fene ékeskedik
egyik részegasszony
csecsén csimpaszkodik
nővére a Kórság
nem marad mögötte

ronda szőrös farkát
egy nőre kötötte
aztán jön a Fránya
ülepét kitarja
vizek bűdös lötytyöt
mindegyik virágra
Nyavalya és a Dög
széplányokra hágnak
szemérmetlen hangon
rondán kiabálnak

Hagymáz szellem iszik
egy sajtárból nyakal
aztán körbeviszik
nagy-nagy diadallal
látja Turulisten
bűn városát nézi
nem tetszik szemének
a teremtés réme
nem tetszik hogy ragyog
Lidércisten fénye
betegség démonok
folyton tobzódása
kín bánat és halál
el-szörnyült világa
leküldi hát fiát
a gyönyörű sólymot
verje szét a trónját
a Hagymázistennek
vigyen boldogságot
a jó embereknek

sólyomherceg röppen
holdsugár a tolla
ezüsfellegekben
gyönyörű vitorla
gyémántkörme villog
két gyöngyszeme fénylik
aranyszípköveit

lángbokrok kísérik
föltűnik az égen
az Ősváros fölött
nagy rémület támad
ördögfattyak között
Hagymáz félti trónját
és furfangos csapdát
készít a sólyomnak
két szűk ösvényt fonnak
közéteszik a trónt
a madár ha ráront
nem tud szabadulni
szárnyait nem tudja
repülésre tární

a gyönyörű sólyom
látja Hagymáz trónját
de nem látja fönről
ördögi furfangját
reáveti magát
a fekete trónra
így teszi be nyakát
a kötélhurokba
"elfogtuk Balabant
Turulisten fiát!"
az ördögpalánták
mind ezt kiabálják
húzza három ördög
kövekkel dobálják
Hagymáz pedig röhög
éltetik hordozzák
aranyba burkolják
a gyönyörű sólymot
áldozatra dobják

tükörszárnya törött
tolla kormos pernye
sok botozás között
kitört gyémántkörme

de húzzák de vonják
köpködik és rúgják
gyöngyszemeit hegyes
vellával kiszúrták
a ludházba viszik
tönkre húzzák nyakát
élezik a bárdot
hogy fejét levágják
nagy szikrázás támad
aranylángok égnek
zord forgószelel fakad
sokan földre esnek
és a ludház körén
kirepül Balaban
az ég gyönyörű övéen
színe tűzlángja száll
eltűnik a madár
a Nap felé suhan
az Ósváros lángol
tűzkatlanba zuhan

kilencedik ének

csillaggal ékes ág
koromló éjszaka
szédítő mélyvilág
fekete homloka
ösbivaly vágatás
fények kútja mélyén
végtelen partot és
csillagmeredélyén
a semmi fölibe
tör magasok ellen
gőztornyok ezüstje
fehér asszonyszellem
mindenség határán
virágalkony alatt
kiterjesztett szárnyán
lángbokrok bomlanak

magyarok asszonya
ahol ékeskedik
ott a szép világfa
kék egekbe nyúlik

"Boldog Asszony anyám
ne hagyd fiam veszni
ne hagyd sármalterral
testét befalazni!
kicsi bárányomat
áthajtják a hídon
táltos kisfiamat
áldozatra adom?
összefogja vére
azt a magas falat
augusztuségről
halálszög szalad!
miért nem kecskémet
fehérszörű szépet
miért nem paripám
két kis fehér bikám
vetik áldozatra -
malteros gödörbe
miért fiam ölik?"

"tavaszeln adnám
gömbölyhasú kancám
drágakőfogakkal
nyerítő paripám
égszemmel villogó
gömbölyhasú kancám
tavasz után adnám
két kicsi csödöröm
azután meg adnám
tele gyümölcsös fám
tele kosaramat
gabonás zsákomat
áldozatra adnám"

táltos fiú anyja
bánata fűzfája
virágzik világra
isten áldozatra
fellempalotába
ékes aranyfészek
aranyvenyigére
viszik halálára

"jaj csak ne lett volna
szája tele foggal
csecsemő létére
szeme csillagokkal
jaj csak ne lett volna
bánatom fűzfája
ajkam panaszkútja
jaj szemeim gyöngye
gyászom sötétsége
jaj csak ne lett volna"

táltos fiúk közé
hozzájuk kötözik
arany holdfonállal
mindet körbefűzik
halál-feketével
kenik be arcukat
éles kardpengével
metszik el nyakukat
hosszú szarvtülökbe
folyatják a vérük
fröcskölnek az égre
istendicsőségük

"hétéves gyermekem
elvitték el tőlem
bánat lett belőlem
életem virága
őlem szép gyümölcse
elhagyta örökre

világfa tetején
lettél aranycinke?
madárhárfás madár
fénykobzós zenélő
zengő világerdő
kicsi orgonása
patakcsöpp cimbalom
harmatfűhegedű
harkályág szilofon
csigahéjcsengettyű"

"tőled sír a nádszál
mikor szellő járkál
szilfa koronája
hangját tőled sírja
a nagy folyó tőled
hömpölygi panaszát
szarvas-fiú veled
sirattatja anyját"

"ó életem lombja
szellő fadorombja
öblös fának dobja
virágos világfa
örök idők fogja?
virágozz fölöttem
kicsi madáristen!"

tizedik ének

a Kis Boldogasszony
szólítja szép Enéht:
"szép magyar asszony
csináltass szekeret
égfaágból rudat
csillagból kereket
aranyló löcsökre
gyémántos veretet
ezüstsaroglyára

menyétkerevetet
két táltos csődöröd
fogd csillagszekérbe
vágtsd a tejúton
a hetedik égbe
menyétkerevetre
fektesd fiad lelkét
hozd vissza a Földre
bánatod szerelmét!"

"ó Kis Boldogasszony
gyermekvédő isten
dicsőséged ragyog
fehér fellegekben
a Nagy Boldogasszony
jószágisten anyád
örökké ragyogjon
és vigyázzon reád!"

"Magor fiad testét
jégbarlangba lökték
tudós garaboncok
hála megkeresték
csak a lelke szállt el
világfa magasba
ne hallogasd indulj
fel a csillagokba!"

a magyar asszony
a virágszép asszony
öltözik fehérbe
éjhaját fonatja
hosszúostorosra
palmettás övet von
csinos derekára
napsugárkorongot
rak szép csecseire
sok kis aranygombot
varrat réklíjére

a fejdíszén ékel
aranyturul képe
válláig leomlik
bojtos díszítése
nyakán ékszergallér
igazgyöngyvarrattal
kebléig lelógó
aranykarikákkal
kicsi lábaira
húz hermelinecsizmát
azzal mutogatja
ékelő járását
a magyar asszony
a virágszép asszony
lépését kínálja
szalmás csillámútnak
megy nagy elszántsággal
varázsszekereshez

tizenegyedik ének

szól Göncöl nagymester
a hatujjú táltos:
"holdszép Enéhasszony
mért vagy ily virágos?
nyírfaág termeted
ide miért hoztad
mért mutatod nekem
kecses járásodat?

ekkor Enéhasszony
gyöngyajkát kitarja
madárszavát bűgja -
világnagy mesternek
óhaját elmondja:
"tudsz-e készíteni
varázsos szekeret
égfaágból rudat
csillagból kereket

aranyló löcsökre
gyémántvereteket
ezüstsaroglyára
menyétkerevetet?"

ekkor Göncnagymester
Göncölszekér gyártó
égfogat csináló
csillagkalapáló
így beszél Enéhhez:
"te magyari asszony
te virágszép asszony
tudok készíteni
égen járó kocsit
édfaágból rudat
csillagkerekekkel
de csak akkor tudok
ha ágyamba fekszel
égi kalapáccsal
akkor tudok verni
üstökös csóvából
csillagtűzet nyerni"

ekkor Enéhasszony
szép magyari asszony
dcajkát kinyitja:
"nem fekszem ágyadba
Göncölszekér gyártó
égfogat csináló
akkor leszek tied
ha a szekér szalad
ezüstsaroglyáján
menyétkerevetén
akkor leszek tied"

"holdszép Enéhasszony
nem lesz csillagszekér
menteni fiadat
nem lesz fényes batár

édenszépségedet
hiába mutatod
égi kalapácsom
nem ver az üllőre
csak a szerelmedért
verek csillagköre"

a magyar asszony
a virágszép asszony
varázslatot mormol
égi kalapácsos
a hatujjú táltos
hétszer körbefordul

"hét csillag négy kerék
hat csillag hátsó löcs
öt csillag saroglya
négy csillag első löcs
három csillag rúdja
két csillag oldalfa
egy csillag a bakja -
parancsolom neked
éjfogat csináló
csillagfogát gyártó
égi kalapáccsal
üstökös csóvából
gyárts Göncölszekeret!"

Göncölszekér gyártó
a hatujjú táltos
kivesz egy csillagot
a fekete égből
nyelet farag bele
hétszáz éves fából
gyertyánból faragja
három egész napig
amikor már kész van
csillagkalapácsa
beüt egy hatalmas

gyémánthegy gyomrába
kiüt onnan nyomban
négy csillagkerekét
világ-magas fáról
tör világfa rudat
azután kalapál
bronzból szép pántokat
lőcsöket aranyoz
vasból tengelyt olvaszt
rózsafából farag
hétrácsú saroglyát
ezüstös bükkfából
szekér oldaldeszkat
varázs parancsára
hét dús menyétszörme
feszül rámájára
csodakerevetre

tizenkettedik nap
mikor a nap nyugszik
a kész aranykocsi
messze eltündöklök
Göncöl mester nézi
tündöklő szekerét
hátsó saroglyában
csodakerevetét
amire észbe kap
két fehér paripa
rúdja mellett terem
izzik szárnyuk tolla
hirtelen fölpörög
a négy csillagkerék
a tejúton zörög
aranyló lánggal ég

tizenkettedik ének

táltos fiú lelke
a hetedik égen

üldögél fehéren
almafa tövében
kétszer hét év telt el
mióta elveszett
azóta daliás
férfiúvá érett
körötte széplelkek
szerte-szét hevernek
édes mannát esznek
virágnektárt isznak
égi zenezóra
kecses táncot járnak
csodás tengerszemek
gyémántsziklás hegyek
gyöngycsörgő patakok
selyemfüves rétek
töltik be a teret
a nagy mindenséget

magasságban égfa
hetediknőtt ága
üstökös virága
Lidérc-égitudja
tollászkodik rajta
ördögös ereje
almafa törzsébe
rejti Magor lelkét

a magyar asszony
a virágszép asszony
csillagszekerével
megérkezik éjjel
szólítgatja fiát
gyöngyszavával hívja
almavirág tárul
de Magort nem adja

a Kis Boldogasszony
így szól szép Enéhhez:

"mondjál kérő imát
egék istenéhez!
a szép Madáristen
meghallgatja imád
istenes kezével
ad egy aranyalmát
abban az almában
lesz a fiad lelke
gyors csillagkocsidon
hamar vidd a Földre!"

a magyar asszony
a virágszép asszony
szóra nyitja száját
gyöngyszavával mondja
varázslatimáját:
"gyökér hoz életfát
fája hozza ágát
ág hozza levelét
levél a bimbóját
égfa szül virágot
virága szül almát
alma méhe terem
magyar táltos fiút
két fekete magja
Hunort Magort adja
csodaszarvast üzni
világba fogadja"
ekkor Turulisten
átadja az almát
égre felsuhintja
a magyarok kardját
csillagkocsi fölé
pajzsnak tartja körmét
a Földig kíséri
Magor bezárt lelkét

mélységes barlangba
csillagkocsi fordul

forgó aranyalma
belseje kicsordul
Magor ajkához száll
aransólyom pára
bíborhajnal szítál
nyíló ajakára
a Kis Boldogasszony
belefújja lelkét
szálló lélekerő
feléleszti testét
a férfi dalia
már huszonegy éves
kétszer hét év kellett
felébresztéséhez
a magyar asszony
a virágszép asszony
átöleli fiát
s Kis Boldogasszonyhoz
mond köszöntő imát
Hunor is oda vág'
két pej táltos ménnel
s versenyt vágtatnak el
a száguldó széllel

tizenharmadik ének

szeptember alkonya
erdőt aranyozza
tarka szikrázása
rozsdával bevonja
sűrűn a berkeket -
szökdöső sugarak
delelőnap táján
rövidárnyon járnak
múló verőfényben
hosszan szundikálnak
királyi tölgyesnél
levelet szór a szél
arany hull a rétre

hol fehérő sziklák
forrásai sírják
gyöngyös csobogásuk
csillámot zenélve

erdei rét szélén
barcázik a szarvas
szemboga - ágboga -
királyboga fénylik
gyöngyös koronája
felcsillog az égig -
rőt színű sörénye
nyakán omló éke
fehér foltos szőre
estselyemkendője
epedve sok ünő
szerelmes szarvas-nő
lesi a bösz bikát
holdasszony is feljő
aransárgakendő
fedi be az arcát
csodaszarvasbika
szerelemre gyűjtja
gyönyörű termetét
igen megkívánja -
alászáll az égről:
aranszarvas asszony
kiszáll egy felhőből
hogyan égi méhébe
tűzbimbót fakasszon
aztán magára vesz
vörös sutacsuhát
ezzel téveszti meg
a szép szarvasbikát
füvek aranylanak
énekel a Bulbul
a szép szarvasbika
szerelemre fordul
aztán az éjszaka

felrántja a holdat
titkos szerelmére
sötétséget csorgat

de a szarvas magja
megfogan méhébe'
szarvasünnő lánya
kilenc holdhónapra
kibújik az éjbe
felhőkbe burkolva
elrejtí a lányát
aztán meglódítva
a föld felé dobja
mint hulló csillagot
égről lehajítja

látja Turulisten
a szarvas-lányt hullni
zuhanva leröppen
körmeibe fogja
így viszi az égbe
aztán felneveli
anyafának teszi
égi sátorába
isteni termete
szarvasünnőszeme
meseszép virága

Turulisten hívja
gyöngyszavával kéri
édes mondandóját
szépen elbeszéli:
"teremj le a földre
szarvasünnő asszony
te szép Boldog Asszony
Hunort Magort vezesd
dús virágos tájra
csodás legelőkre
alánok földjére"

tizennegyedik ének

száz vadász elindul
ellepi a határt
mikor virág csordul
Hunor Magor vágat
fehér paripákkal
átjárják Evilát

vadászkürtök zaja
felveri a vadat
csillog az ég haja
hajlik a virradat
kicsurran keleten
az ég rózsabokra
harmatesöppös réten
találnak szép vadra
színarany szarvasra

elkezdik őt üzni
a holdszarvas-anyát
Boldog Asszony-nyát
kergetik a réten
ezüstös erdőkbén
lidérces vidéken
feltűnik kecsesen
lángvirágos lápon
csöngő patakéren
ligetes tóparton
feltűnik ezüstben
ködfüstös hajlaton
fehéren csillogva
bokros domboldalon

aztán ahol a szél
nádsípokon játszik
róka holdra beszél
fácán rikoltozik

sok vadkacsa hápog
szárcsák kiáltoznak
virágos lombokon
gerlepárok búgnak
ott tűnik el a vad
a szép Boldog Asszony
szarvasünő-asszony
Hunor Magor elől
ezüstköddé válik

az üldöző csapat
elveszti a vadat
pihenőre mennek
eljön a virradat
nézik a dús tájat
legeltetni nyáját
jó vidéknek látszik
tovább nem henyélnek
Evilát földjére
hamar visszatértek

csodaszarvas üzés
csodás történetét
Nimród meghallgatja
engedélyét adja
Hunornak Magornak
hogy a barmaikat
Meotis tavakhoz
legelni tereljék
ott jólétben élnek
de egyszer a szélnek
szárnyai beszélnek:
szállnak csengő hangok
kacagnak kolompok
fadobok peregnék
nádfurulyák szólnak
erdőligetében
tündérek dalolnak

lóra kap két testvér
száguldásuk a szél
ezüst bükkerdőnél
leszállnak a lóról
a ligeti trónon
hová visz a léptük
a Dul király trónol
Belár a vendégük
Dul király lányai
rét virágszálai
mindkettő ibolya
halványkék selyemben
karcú testük hajlik
vidám zeneszóra
Magor Hunor nézik
szívük megigézik
ölbé kapják őket
aztán lóra ülnek
mint a szél repülnek
ellopják a nőket
nem bánják a lányok
erdei virágok
feleségül mennek
szaporodnak szépen
mint csillag az égen
olyan sokan lesznek
Magor néha dalol
mikor hozzáhajol
szomorúfa ága
pengeti a lantját
ilyenkor asszonya
vállát átkarolva
hallgatja a dalát:

"Mégkötöm lovamat,
Szomorú fűzfához,
Lehajtom fejemet
Két első lábához.

Lehajtom fejemet
A babám ölébe,
Hullajtom könnyeim
Rózsás kötényébe."

aztán múlt az idő
kicsi volt a mező
mentek észak felé:
esőt adó felhő
madárdalos erdő
terült lábuk elé
Szkítiába mentek
tovább szaporodtak
magyarok északon
hunok délen laktak
népek vándorútján
messze kóboroltak

tizenötödik ének

Bulbul énekisten
lantját felhúrozta
ezüstcsillag hangját
északi szél hozta
hunok hős királyát
dicséri a dala
kinek nagy erejét
nyögte Kína fala

"aztán át a hegyen
sztyeppén tundrán végig
népek országútján
egész a Tiszáig
győzelmek kísérik
a hungarus népet
féli Kelet-Róma
az *istenostorát*
ki a villámoktól
örökölte kardját

Attilától reszket
Európa Ázsia
aki a kun nagykán
Mundzuk vezér fia"

aztán a germánok
szenvedték haragját
szellemeik ellen
villogtatta kardját:

"vidrabőr aranyát
törpe megátkozta:
- lelje a halálát
aki birtokolja!
hős Sigurd megöli
a kincsőrző sárkányt
birtokába veszi
az értékes zsákmányt
kiment a valkűrt
lángkerítés mögül
szerelmében mégis
királylány részesül
a valkúr bosszút áll
Sigurdot megölik
az özvegy "királylány"
halálra esküszik
nagy hun Attilához
befekszik az ágyba
istenátkot hordoz
kincses szavaiba':
- Attila nagy király
szívem szép urnája
lángkardoddal kaszálj
a germán világba!
Brünhild bűnös valkúr
Sigurd-sógorokkal
sújts le a kardoddal
hogy lelkemben az űr
megteljen arannyal!"

"mit énekelsz Bulbul?
- szólt a nagy Attila
-a szádon a trilla
Kvazir-méztől csordul
folyik homlokomra!"

"Krimhild szép asszonyod
küld szellemek ellen
Odin varázsisten
halottak vezére
Hugin Munin holló
homlokának őre
lábainál farkas
nyolclábú lovával
vágat diadalmas
világhomlokával "

Attila a szavát
ekképpen forgatja:
"bosszút állok érted
szerelmem Krimhilda!
tűzvillám kardomat
derekamra kötöm
táltos paripámat
szépre felnyergelem
csillagot patkolok
mind a négy lábára
zord északi szelet
kötök a szárnyára!"

Odin is elindul
nyolclábú lovával
fent az égen harcol
sólyomkatonával
Attila a földön
istenes kardjával
ő nagy erejével
vív a germánokkal

rettentő karokkal
nagy-nagy csapásokkal
vágja Detre hadát
igaz bátorsággal

menekül a germán
a római Makrin
a halálát leli
bósz Detre homlokát
sebes nyíl átüti...

Odin is menekül
nyolclábú lovával
nem bírt el ereje
a Turul fiával
Balaban hadisten
az égről elűzte
Odint egyenesen
alvilágba küldte
Brünhildet is érte
Attila tőzkardja
Sigurd-sógorokkal
ment a tűzpokolba
a küzdelem után
aranylemez sátra
díszes aranyágya
szerelmével várta
az istenostora
így nevezte népe
büszke volt nevére
fényes győzelmére

tizenhatodik ének

repül a szép sólyom
égről égi fára
fáról sziklaszirtre
szirtről a pusztába
pusztából Tiszához

sebes folyásához
a hallgató mélybe
Attila királyhoz
hármaskoporsóba
van Attila zárva
arany ezüst és vas
őrzi örök álma
a lelkét elviszi
sebes röptű sólyom
fölvviszi az égbe
égből égi fára
égi fán lebegő
csillagpalotába

Ildikó siratja
a szépséges leány
elveszett Attila
boldog éjszakáján
saját orra vére
vitte a halálba
feltűnt az ég jele
kettétört az íja

hun vitézharcosok
hajukat levágták
bevágták arcukat
arcuk vére hullott
hulltak a csillagok
csillaggal lett tele
az ég tekintete
selyemből szőtt sátrát
körülvagolták
gyászos éneküket
égre kiabálták:

**"Attila nagy király
Mundzuk maradvája
szittyák és germánok
nagy uralkodója*

*Róma hódítója...
napkelet napnyugat
réme iszonyata
nagyon-nagy királya
valál minden népnek
de ha könyörögtek
megengesztelődteél
mindez nagy dolgokat
te meg cselekedted
világ hódítását
mind te végbevitted
sebzetlen maradtál
haj! mégis meghaltál
valál vígasságban
fekvél nyoszolyádban
tornyos palotádban
meglepett a halál
a te mély álmodban
hunok nagy királya
Mundzuk maradvája
ki mondja halálnak
orvan járó álmod?
nem vagy igaz halál
bosszút nem állhatunk!
kardot nem márthatunk!
halál csendes halál
nem vagy igaz halál!"*

siratóénekekkel
torral búcsúztatták
vígsággal és búval
istenüknek adták
Attila holttestét
éjjel eltemették
akik eltemették
halálukat lelték
várt a halál rájuk
kegyetlen íjászok
mind a sírba lőtték

hunok népe olvadt
sorvadt aranyáguk
aranyág levele
mind lehullt a földre
barna őszidőben
sárga őszidőben
mind lehullt a földre

így hullt a dicső nép
magát elemészte
úgy mint az őszidő
viharoktól tépve
testvér a testvére
rontott kegyetlenül
Aladár serege
kerekedett felül
Aladárnak anyja
a germán Krimhilda
Detre ármányára
fiát harcra bírta
Szikambria felől
támadta meg Csabát
két álló héten át
vágta egymás hadát
harcosok véréből
kiáradt a Duna
végül elmenekült
Csaba király hada
görög honba mentek
onnan Szkítiába
a hun-magyar törzsek
ősi otthonába

fent az égi úton
a nagy Hadak Útján
Csaba király vágta
táltos paripáján
lenéz Székelyföldre
hol pusztít az ellen

a nyomában halad
sok hun-magyar szellem
Székelyföld már veszve
de Csaba királyfi
levágtat Erdélybe
győzelmet aratni
fénylő csillagösvény
szétnyílt az égen
sok hun vitéz szárnyal
tűzsörényű ménen
menekül az ellen
Erdélyből kiverték
tündéres határán
szép székelyleventék
járőröznek ébren
mint Csaba királyfi
a csillagos égen

tizenhetedik ének

Dencia határán
terül Mogeria
csatlakozik oda
kies Barsatia
de mindhárom ország
főneve Szkítia

kies síkságokon
legel sok szép falka:
nyest menyét hermelin
medve őz és szarvas
dúsan termők a fák
bőségben van minden
hunyorok lakják
a prémelek hazáját
szép bőrökben járnak

békességben élnek -
hetu Moger törzsek
vezérek alatt
őrzik nyájaikat
vadászatra járnak -
sátorvárosaik
póznákkal jelölik
a póznáik csúcsán
állat tamgájuk van
fából kifaragva
vagy rézből kiöntve

táltos papok üzik
a rossz szellemeket
állatisteneknek
áldozást mutatnak
Gorda király népe
Turulistentől van
látják a szép sólymot
szállani a Napban
de Gordát meggyőzik
kóbor keresztények
áttér a hitükre:
keresztet ácsoltat
sátra tetejére

sok a követője
kik keresztet hordnak
Mager a testvére
nem jó szemmel nézi
hogyan a keresztekre
faembert szegenek
azt viszik imádják
előtte térdelnek
szólítja hát Gordát
így beszél hozzája:
"aki Turulisten
kiválasztott fia
az maga félisten

népe teljes ura -
az égtől született
nem térdel más előtt
gyáva árulóként!"

"Gorda király népe
áldozati bárány?
megalkuvó isten
magyar-földön nincsen!
őseink királyok
büszke szép harcosok
hozzájuk kiáltok
szellemüket hívom
kik az égben laknak
oda repült lelkük
örök áldozatnak!"

így szólt testvéréhez
Gorda magyar-király:
"csak keresztény Isten
kérhet számon engem
ő lakozik bennem
imám hozzá kiált
megbocsátó szíve
tetszik nekem Mager!
de nem tetszik nekem
Turul madáristen
akinek oltára
vöröslik a vérben
emlékezz jó Mager
hét táltos fiúra
akiket gyerekként
vittek áldozatra!
jajgató anyjukra
emlékezzél Mager!
vétkes Madáristent
meggyűlöltem akkor -
gyere te is közénk
vedd fel a keresztet!

népünk báránnyá lesz
s áldják a nevedet."

"bűnös Gorda király!
népünk ős vadsága
fennmaradásunknak
életfánknek ága
ha lenyessük fáinkat
elveszítjük karunk
jóssággal vad ellen
áldozatok vagyunk!
ezért felszólítlak
égi isten fiát
vedd ki a nyakadból
a keresztényigát!
holnap virradóra
mire a nap felkel
fizess Istenünknek
átkozott véreddel!"

Mager ezek után
felhágott lovára
s harcos híveivel
kiment a pusztába
oltárkőn mutat be
ököráldozatot
táltosok dobolnak
mondják a jóslatot
Mager szava kiált
felér az egekbe
onnan repült hozzá
sok nagy őse lelke:
elsőnek Mao-tun
régidők fia
gyémántot tűz a nap
ezüst szárnyaira
második Balambér
ősi nagy hun vezér
harmadik Bendegúz

sztyeppék sas madara
negyedik Attila
tűzvillám a kardja
ötödik hős Csaba
csillagok vándora
hatodik Kutrigur
győztes magyar hadúr
átrepül a tájon
aztán lecsap vadul...
tűzben úszik minden
fénylik a messzeség
liliomvillámok
sárgára festették

megindul a sereg
sok táltos-dob pereg
a nagy hadúristen
vas kardja sistereg
sátorváros köré
szekérvárat vonnak
keresztény harcosok
vasinges íjászok
vérték mögé bújva
csendben várakoznak -
Gorda király kiáll
a vár közepére
lándzsás szekeréről
néz föl az Istenre!
"segíts meg nagy Urunk!
győzz a pogány felett!
itt hordom szívemen
ezt a feszületet
amelyen fiadat
áldoztad e népért -
most én következem:
segíts meg Istenem!"

tűzcsóvák repülnek
társzekerek égnek

Mager harcosai
a szekérvár körül
lovakon ügetnek
tüzes nyilat vetnek
ölnék kegyetlenül

lánggyűrűbe fogva
a kereszténysereg
Gorda imádkozva
Istenhez könyörög
sötét felhő támad
elsötétül az ég
víz zuhogva árad
ami égett nem ég
új erőre kapnak
a vár katonái
vértüket ragadnak
szekerekre hágnak
onnan vágják őket
Mager harcosait

aztán nagy titokban
Mager herceg-fiát
várból kionsonva
harcosok elfogják
egy nagy ácsolatra
durván rákötözik
"Mager add meg magad
vagy fiad megölik!
kiáltják vagy százan
a várból Magernak
aztán ezer nyíllal
gyilkos tüzet szórnak

sólyom szárnya tárul
vagy tizenkét lábra
gyémánt körme fénylik
ezüst szárnya lendül
magasra felcsapja

a tántorgó szelet
Bendegúz szelleme
uralja az eget
lecsap az oszlopra
a fiút megfogja
kötelét szétvágva
karmaiba kapja

aztán robaj támad
csillagszekér zörög
elől Göncöl táltos
hátral Csaba király
mellette az apja
kardvillám Attila
harcosan szabdalja
a keresztényhadat
Mao-tun Balambér
szekercével vívnek
nagy Turulistennek
győzelmet mutatnak -
Kutrigur pányvával
kapja el bőszi Gordát -
áldozatra viszik
fehér kőoltáron
vágják le a fejét

a fekete lidérc
jött el a lelkéért
látták amint kiszállt
szájából egy varjú
és egy sötét csóva
repült fel az égre
aztán a föld szélén
lezuhant a mélybe

tizennyolcadik ének

népek sokasága
tölti meg a teret

mindenki várja már
a nagy próbatételt
szarvkürtök szólnak
sámándobok zengnek
hosszú tárogatók
messzire üzennek
hét törzs nemzetei
lőháton szekéren -
jönnek sokan nézni
hogyan áll meg garabonc
a forgó keréken?

egy nagy szárnyas kerék
van a piactéren
három ács ácsolta
hétig egyvégtében
tizenkettő széles
küllő feszíti ki
a palástját körül
vaspántabroncs fedi
magas tengelyére
szíjazott vitorlák
az ördögkereket
szélesebesen hajtják

hét törzs totemjei
faragott arcai
szellemes magasan
egek ágán surran
fénykeréken gördül
egyik szarvas arca
a másik sas képe
napsugár vetése
a harmadik vadkan
holdaranyba csurran
negyedik a prémes
rókafarkú fényes
ötödik a bölény
tulk szarvú tünemény

a hatodik menyét
szellő űzi fényét
hetedik a sólyom
aranycsőrű Isten
tollai ragyognak
totemén színesen

nagy szekértemplomok
kerekeken forgók
ácsolat vendégfán
hímezett sátorok
aranyzállal fűzött
kelmék csillogása
drágakő berakás
minden tartófába
hét rúdба-fogott
ökörpára húzza
rezes pánntal díszes
minden ökör szarva
legtöbben maszkokban
alakoskodnak itt
révületben járják
a törzsek táncait

tizenkét iskolát
járt ki már a diák
kitudták a táltos
sok-sok tudományát
tízen-harmadikat
mély barlangban töltik
varázslat pálcákat
egyenként megfejtik
jégverést igéznak
vihart gerjesztenek
tüzes sárkány-lóra
gyeplőszíjat vetnek
menyétasszonyoknak
kötnek kócolt rokkát
vasfű segítségével

lelnek kincses ládat
kincsőrző sárkánytól
megszerzik a kincset
és szájába vetnek
zablát vasbilincset
szarkául beszélnek
nyelvüket ismerik
megtudják mondani
ha vendég érkezik
kígyóval hozatják
az élesztőfüvet
tanulják hogyan kell
lelni kígyókövet
ezzel gyógyítanak
sok-sok betegséget:
agyütést kórságot
korai vénséget
látatlanná válik
ki szájába veszi
hatalomra tesz szert
aki megismeri

ha a garaboncok
mindezt megtanulják
tizenketten tesznek
egy utolsó próbát
az ördögkerékre
tizenketten mennek
ha egyik leesik
garaboncok lesznek
tizenegyen kapnak
tudományos könyvet
ilyen iskolával
varázspapok lesznek

táltos révületnél
állat áldozásnál
szentforrások előtt
szentfák lombja alatt

sziklatemplom helyen
ősimádkozásnál
varázsszóvetésnél
állatbél jóslásnál
totemszentelésnél
jövendőmondáskor
viharoltásánál
a garabonc segít
a táltos papoknak
mutatni hatalmát
nagy szellem alaknak
a nagy égmadárnak
napból szőtt tollának
holdból vett csórének
felhő-nagy szárnyának
hol aranycsillagok
vetítik ki röptét
magasló kék égen
röptetik szellemét
a világfa fölött
lebegő nagy Isten
gyémánt karmaiban
virágzik a minden
vizek szellemei
erdők faistene
viharzást teremtő
levegő istene
tüzeket élesztő
parázsszemű lángok
erdei emberek
nagy medvekirályok
mind általa vannak

ezt zengik nádsípok
ezt sírják sáshúrok
ezt csörgik a szarkák
ezt csipogják cinkék
ezt pityegik csízek
vadgalambok bújgják

gólyák kelepelik
kiáltják kakukkok
vijjogják a vércsék
varjak kikárognak
nagy világfa ágán
millió madárka
hajnalhasadáskor
messze szálló hangon
örömét kiáltja

ó nagy Madáristen!
kitől éled minden
kitől terem minden
életadó szellem
adjál dús legelőt
vadat termő erdőt
fehér táltos lovat
ezüstszarvú ökröt
kecses menyétasszonyt
hermelint és nyércet
futónyúlban gazdag
virágos vidéket!

tizenkét garabonc
végre kipenderül
az első homlokán
beszélő szarka ül
a második haján
aranycsőrű holló
csőrében egy csillag
fényében bíborló -
a harmadik vállán
gyémánszemű sátán
rimánkodik egyre
tűzes szenet enne
negyedik garabonc
derekán egy kígyó
ötödiknek lova
aranyfejű disznó

a hatodik lova
lángot fűvő sárkány
nyolcadiknak vállán
ül egy szelíd bárány
a kilencediket
hatalmas sas hozza
csőréből azonnal
a kerékre dobja
a tizedik bika
szarvai közt ülve
fényszikrákat dobál
szanaszét a térre
tizenegyediknek
kecske ül a fején
égő gyertya lobog
mindkét szarva hegyén
a tizenkettedik
számárháton üget
és a száján lehel
sárga fátyoltűzet

újból megszólalnak
a nagy táltos-dobok
ujjongás húrázás
ezer zászló lobog
garabonc legények
a kerékre lépnek
mehajolva adnak
hálát istenüknek
aztán a fő-táltos
forgószelet támaszt
nekifeszítve a
kerékvitorláknak
penderül a kerék
sebesen megy körbe
a vihar istene
tobzódik fölötte

tizenkilencedik ének

volt Emese leány
éneklő csalogány
erdők gyöngyvirága
fehéryírfa ága
zöldtavak nádszála
holdfény aranytála
haja színe ében
holdvilágos égen
ragyog csillagcsatja
hajába csorgatja
fényét a kelő ég
szeme kék messzeség
távolok világa

távolok virága
szirmait bezárja
alszik fényruhában
aranyos jurtában
nyílik szikracsóva
mint üstökös lova
úgy tűnik az égre
sejtelmesen égve
jurtába beröppen
belopózik csendben

hervadoz a virág
hófehér nyírfaág
levelei hullnak
avarrá barnulnak -
nádszálak siratják
hullámba zokogják
szép Emese lelkét
Ügek gyöngyszerelmét -
jön a tudós Göncöl
füveket dobál föl
ég felé röpíti
varázsszavát hinti

Ügek lelkébe tör...

éjfélóra táján
jurta tartófáján
alsója madzagját
hurokra húzza át
hát mit fogott véle
egy olyan lóféle
akadt a hurokba -
Ügek nyomban húzta
a kovácshodályba
ahol Göncöl várta
tűzpatkókat verve
ezeket szegelte
lova négy lábára

jurta-faluvégén
másnap égfelkeltén
egy fogatlan néne
esett betegségbe
kezén-lábán patkó
nem segíthet a szó
senki nem segíti
pedig végét érzi
boszorkánytudását
szépeknek adná át
seprűt kap markába
bűvét abba rakja
vesztett tudományát

seprűt tűzbe dobják
Göncöl táltos dobját
háromszor pörgeti:
jurta-falú népe
vénségét temeti
a vénasszony lelke
felcsordul az égre
szörnyű vihar támad
sötét ül a tájra

éjfélete pernye
mélységbe repülve
mély vizekbe esve
jut az alvilágba

volt Emese leány
éneklő csalogány
akit meglövagolt
a lidércboszorkány
újból kivirágzik
dús hajával játszik
langy tavaszi szellő
éneklő az erdő
szépségét kitarja
ezüst bükkfa ága
erdők szép leánya
fehértörzsű nyírfa
holdsínű virága

"virágos világfa
hét madaras ága
tart hét égi csodát
világok világát
világok világa
keserűn kínzatól
mikor kezeimbe
csodalantot adol
csodavilág ágon
csodamadár dalol
én is így dalolnék
lantom fűzfaágán
aranyhúr vesszőin
én is pengetőznék
mikor hajnal ébred
hívják sok madárkát
Turul szép Istennek
köszönteni álmát"

az ég tűz kocsisa

szép holdlovát hajtja
távolok virága
szemeit takarja
álommezőben jár
Emese holdarca
Ügek elringatta
csókkal betakarta
egy csodaszép madár
bársony ölére száll
bimbózásba ejti -
megeged a messze
hatalmas folyása
földeken átsorog
kékes ragyogása

Álmos édesanyja
Világfa gyöngyága
Madár termőágya
Magyarok virága
illatozz
az ágra!

Ágyékod patakja
Messzire csobogja
Tiszába folytatja
Fehér virághabja
illatozó
álmunk.

Termeted sudara
Emlőid barackja
Karsú bokád hídja
Járásod ringatja
illat száll
a tájra.

Álomkirálynője
Táltos fiú kelyhe
Reményünk szent terme

Jövönk gyümölcsverme
illatos
almája.

Te vagy élő földünk
Édesanyagyöngyünk
Drága tekintetünk
Gazdag örökségünk
illatozzál
nékünk!

megszülető fia
álomszép dalia
öle virágzása
égi-madár fia
de a rontás ered
rámeredő szemek
betegséget adnak
testére akadnak
vörös feneségek -
tűzpiros ruhában
piros kalárral
jaj! hiába védik
a kisgyermek Álmost
madárfiú táltost
jaj! hiába féltik
pedig öltöztetik
rongyos kabátkába
arcát bekormozzák
sötét éjszakába
füstölésre vetik
mégis szemmel verik

gyenge fiát Ügek
szomorúan nézi
mindenféle füvet
hoznak azt megfőzi
kenegeti véle
de a fiú sorvad

végre aztán akad
egy gyógyító bába
aki varázst olvas
Ügek kisfiára:

"Kék szem megigézte
Zöld szem megigézte
Fekete szem megigézte

Ha férfi igézte meg,
Hasadjon ki a töke,
Ha asszony igézte meg
Hasadjon ki a csöcse."

Álmosnak bekeni
nyállal a homlokát
aztán áthúz rajta
fából frászkarikát
Ügek gyermekének
kivirul az arca
ekkor kezdődik el
a táltosok harca:
Fehér bábabika
kivág a pusztába
fekete felhőből
tör a Lidérc rája
fekete bikaként
csillogó szarvára
szúrja föl a Holdat
a fehér bikára
tűzzúzmarát csorgat
fehér bika ugrik
fel a csillagokig
fekete bikára
üstökös-láng folyik
lángol sötét szőre
pokol fenekére
mély vizek mélyére
menekül a lelke

huszadik ének

a barka kinyílik
a tavaszi tájra
fényben ül a mezők
zöldbeborulása
édes vad áradás
kélő fátyol ege
habzik virágos táj
futó tekintete

támolygó lovakkal
elindul a menet
tengelyig a sárban
nyögnek a szekerek
kavarog a récék
vadludak serege
az eget a vércsék
zsvaja tölti be
fénytinók öklelnek
búgnak tehénszarvak
valamit sejtenek
hangoskodó darvak
vezérek szemében
vascsőrök réztollak
villogása rebben
mikor elsurognak
fölöttük sebesen
a csordákra törő
őrült griffmadarak

Szkítia kék egén
repülnek a besék
bárányokra csapnak
ökröket borjakat
karmaikba kapnak
jönnek mint a legyek!
a magyar leventék

szablyákkal metélik
dárdáikkal döfik
a szálló dögöket

hívják Göncöl táltost
öreg csillagbárdost
a nagy égi dobost
törje föl az eget
magasra révüljön
kérje Turulistent
segíteni jöjjön!

szép fehér paripát
hét levente kísér
Turulisten átkát
lemossa majd a vér?!
áldozati oltár
fehérekő készen vár
kifaragott madár
totemoszlopa áll
súlyomarcú ember
az égre kiabál
nyerítő kis csődör
lábaival kapál
egy kötélpányvával
fejét hátrahúzzák
csillogó szablyával
a nyakát elvágják
vérét Göncöl táltos
szarvtülökbe fogja
fröcsköli az égre
föl a csillagokba
bálványmadár csőrét
meleg vérbe mártják:
éljen Turulisten!
harsogva kiáltják
és ekkor az égen
villámok serege
a griffmadarakat

lánggal perzseli le
hullnak a griff-legyek
bese-hullahegyek
borítják a pusztát

huszonegyedik ének

a nagy csillagkocsis
égi fogathajtó
csillagkalapáló
csillagkövet verő
vastengelyt olvasztó
szekéroidal ácsa
küllők faragója
szavát eldalolja

Sólyom is meghallja
a magyarul szavát
egét messze hagyva
megy hallgatni hangját
híres Göncöl táltos
csodaénekére
szépséges madarak
szállnak a virágos
dombok tetejére:
dalt bűgő gerlicék
nadasokból récék
fölszálltak az égre
vadludak fölszálltak
fölszálltak a szárcsák
pintyökék gerlicék
bokraik elhagyták
kopács is elhagyta
öblös hangú fáját
hogyan hallja szólani
szelek kacagását
patakok csörgőit
zuhatok dobját
források sípjait

hallja meg zenélni
zenélni siratón
vígán ropogósan
álmatag hangokon
fuvolásan mélán
aztán fölhuhogva
mint a barlang szája
mezőn sisteregve
kalászos földeken
füvek citeráján
bükkök bőgő hangján
mikor a szél húzza
esőhegedűjén
mikor a szél fúja
zivatarürtjével
úgy peng Göncöl lantja
úgy szól szép szavával
orgonaszavával
úgy szól híres lantja
csillagos húrjain
úgy zenél a táltos
messze földön hallják
magyar törzsfők hallják
hívja őket Álmos

huszonkettedik ének

táltos fejedelem
varázslás főpapja
csodás égi jellem
ég által jövendölt
tudományos ember
királyi áldozár
egy isteni bűnbak
félisten a földön
félisten az égben
táltos karizmája
isteni kegyelem
dicsőség fényében

él földön és égen

halála fényerő
halála napsugár
halála áradás
csillagkő sziporka
visszahull a fénye
erők erejével
megsokszorozódva
népe büvkörébe

hozzák vén táltosát
fehér lovát hozzák
erős vasabláját
erős szíjjal húzzák
csillogó patkója
még utolsót kapál
aztán öreg lelke
örök egekbe száll

Álmos népe fia
égtől álomszülte
földöntúli léte
uralma hatalma
visszahat az égre
hozzák halálszékén
hordszékén kihozzák
aranykarfás székén
áldozatra hozzák
ezüst copfja fénylik
homloka fölizzik
holdéjt árad fénye
fényt hajt ki az égfa
aranyló madárszárny
földön lebegő árny
szellemmadár képe
holdsütött homloka
lángol föl az égre
révült áradása

végső pillantása
lelkéből elszálló
aranysólyom álma
végső lehelete
völgyek ködezüstje
végső tekintete
hegyek magas szirtje

ki fog megsiratni?
méltón elsiratni
vassal átszúrt szívű
égtől álomnevű
ki fog elsiratni?
méltón megsiratni
Sólyom álomfia
égtől kelt dalia
magyarok nagyatyja
holtan kisiratja?
senki sem siratja
senki meg nem szánja
fönt ragyog az égen
dicső szellemlángja!

Jegyzetek

Első ének

"... az íjat nem csak nyilak kiröpítésére lehet használni, hanem, mint a pálmárostot, mint a bambuszpálcát, fel lehet támasztani, ki lehet feszíteni, fel lehet peckelni, s ha akkor megütjük vagy megpendítjük, érdekes hangot ad; ha odvas farönkre támasztjuk, még érdekesebben szól." (Szabolcsi Bence: A zene története. 9. old.)

Lám itt van az íjkoboz leírása. Miért ne lehettek volna ilyen hangszerek a nomád népek kezében, akár a nomád magyarok kezében is?

Aztán itt van a turulmadár, amelyet a kerecsensólyommal azonosítottak. A sztyeppe a tundra embere látta magasan repülni, a Nap felé, ezt a szép, bátor madarat. Ez a madár mintha tűzben fürdene, aztán - mivel vadászsólyom - elfog egy-egy kisebb vadat, és zsákmányát elhagyva megosztja az emberekkel. Ez a madár szinte egy isten, aki az égből száll alá, hogy segítsen a sokszor reménytelenül vadászó embereknek.

Talán ő hozta le az égről a tüzet? Ezt is képzelhették az egészen kezdetleges ismereteket bíró ősmagyarok. Nem véletlenül választották totemösüknek és bizonyára bálványuknak is, és valószínűleg a turult szimbolizáló ábra volt a TAMGÁjuk (TAMGA a nemzetség jele, aláírása).

Turulistennek a táltosok, vagyis az őspapok mutattak be áldozatot, hogy segítse a vadászokat, később az állattartó pásztorokat vagy földművelőket.

Mit gondoltak a világról az őspapok, a táltosok? Látták, hogy a sötétségből jön ki a fény. Valahol magasan a felhők fölött, amerre a madár is száll lakhatnak a nagy szellemek, akik a villámokat szórják, viharokat támasztanak, ellopják a napot, a holdat és korom sötétséget teremtenek. Az egyszerű emberek féltek, magyarázatot vártak az érhetetlennek tűnő változásokra. A sámánok, táltosok, vagyis az őspapok, akik varázserővel is bírtak, magyarázták "primitív" módon a világot. A sötétségből keletkezhet valami. Koromsötétben nincs kiterjedés, távolság, mélység, magasság. Csak elképzelni tudjuk a teret. No, ebben az elképzelt térben ott van a szép istenes madár, amely képes tojásából megteremteni az életteret és bele az életet, mert láthatóan a tojásokból kelnek ki a madarak, akik az égbe repülve találkozhatnak a nagy szellemekkel.

Ipolyi Arnold Magyar Mythológiájában (1854) olvastam, hogy egy ötszögletű tojásból egy paripa ugrik ki, amelynek három feje, öt lába van és beszélni is tud. Ez egy különleges táltos paripa, emberi tulajdonsággal. Miért van pont három feje és öt lába? Ki tudja? Talán a három fej és az öt láb a fölös testrészt, amelyet a táltosok bírnak? Állítólag a "táltos költő" Adynak az egyik kezén hat ujja volt.

Egyes nyugati szláv törzsek, mint istent TRIGLAVot háromfejű bálványnak ábrázolták.

„Ebbo szerzetes (XII. sz.) azt állítja, hogy TRIGLAV három feje a három birodalmat szimbolizálja, amelyen uralkodik: az eget, a földet és az Alvilágot.” (MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ. GONDOLAT. 379. old.)

Mivel a jóság és gonoszság, az egészség és a betegség is jelen van az emberek életében, így a teremtésnél is létrejön mindkét szellem. A Táltosénekekben a Lidérc képviseli a gonosz ördögöt, amely fekete bika képében támadja meg a háromfejű ötlábú paripát, amely fehér bika képében száll szembe a gonosszal. (Magyaroknál a fekete szín a gyász, a halál színe. A fehér szín az esküvő, az ünnepeles, vagyis életteremtő szín.)

"öröm is kellene
fénytámasztó csoda
csillagok kerekén
virágok otthona"

Kihült csillag a Föld is, és a Föld növényeivel, állataival, és az emberrel együtt a legnagyobb csoda.

Második ének

A Kalevala finn eposzban egy bűvárkacsa fészkel a Vízanya térdkalácsára, és ott tojja meg hat színarany tojását, a hetedik tojás vasból van. A bűvárkacsa elkezd költöni tojásait, de a költéstől azok annyira felmelegszenek, hogy a Vízanya nem bírja a nagy meleget, megrázza a térdét, a tojások a tengerbe hullnak, széttöredeznek. De újból összeállnak, és az alsórész földdé, a felsőrész éggé változik.

"a tojás legalsó része
alsó földdé átváltozik,
a tojásnak felső része
felső éggé átváltozik;
sárgájának felső része
világító fényes nappá,
fehérjének felső része
átváltozik halvány holddá;

ami a tojásban tarka,
az az égen csillagokká,"

(Nagy Kálmán fordítása)

A fát ősidők óta tiszteli az ember, szinte az összes mítoszban megtalálható az életfa vagy a világfa, amely a mindenség szétáradó erejét szimbolizálja. A skandináv emberek szerint ez egy hatalmas kőrísfá, az Yggrasil.

Ez a fa tartja a világ részeit.

A tibeti hiedelem szerint a világ közepén áll egy nagy fa, hat ága az égbe nyúlik, a törzse az emberek világában van, a gyökerei pedig leérnek az alvilágba.

A magyar népi ábrázolásokban is megjelenik a stilizált fa, például létra formában, körötte a csillagok, a hold vagy a nap képe, a fa tetején madáralak van, amely (Diószegi Vilmos szerint) a sámán szabad lelkét ábrázolja. Ázsiai sátorlakó népeknél, amilyenek a magyarok is voltak, a sátor közepén álló tartóoszlop lehetett a lakóterbe helyezett életfa kicsinyített mása. Talán ide utalhatnak vissza a palóc gerendát tartó oszlopok boldoganya vagy bálvány nevei is. Révült állapotban egy oszlopra felhágó sámán vagy táltos, ezen a fán tudott az égi szellemekkel kapcsolatot teremteni.

A magyar néphitben Csallóköz és Erdély a tündérország, de Erdélyt tündéresnek is hívják. A tündérek azonosíthatók a szépasszonyokkal vagy kisasszonyokkal. A magyar hiedelemvilágban jó tündér aligha van, csak a mesékben léteznek.

"Zentai Tünde adatközlője Vejtiben (Baranya megye) így foglalta össze az egész kérdést: " A szépasszonyok is boszorkányfélék voltak, olyan tündérek." (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. 89.old.)

Valahol olvastam egy tündérvárról, amelyben egy hatalmas tündér lakott (Talán Ipolyi Arnold: Magyar Mythológiájában). A vár alatti vásározásért cserébe mindig egy szüzlány kellett adni, akivel egy hétig mulatott, utána pedig mély vízbe lökte.

A szivárványról azt tartják, hogy a csallóközi tündérek szövik, és ezen keresztül vizet szivároztatnak az égbe.

A magyaroknál általános hiedelem volt, hogy a Föld egy lapos korong, és valamilyen állatok tartják, ha megmozdulnak földrengés támad.

Harmadik ének

"Több hiteles híradásunk van arról, hogy a régi magyarok hittek az állatóstól, vagyis a totemőstől való származásban, ... Mindenesetre egyes ragadozó madarak különös tiszteletnek örvendtek, amit a turul-monda is bizonyít." (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. 36.old.)

Az obi-ugorok legfőbb istene, Numi-Torem teremtette az embert. "... Numi-Torem ágakból csontvázakat formált, agyaggal bevonta, maga elé tette, és belefűjt. Az élettelen alakok élni kezdtek, ez a kezdete az emberiség kialakulásának."(MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ. GONDOLAT. 187. old.)

Az Ural vidékén élő obi-ugorok a legközelebbi nyelvrokonaik, a finnugor népekhez tartoznak, akár a magyarok. Ezek a népek hittek a szellemekben. A magyar "lélek" szó, ős magyar szó.

Turulisten, amikor faágakból és sárból megalkotja az első embereket, szájukon keresztül lelket lehel beléjük, egy gyönyörű aranysólymot, amely a halhatatlanság szelleme. Ez az istenes madár örök életet adott az embernek. De amikor egy hitetlen vadász lelőtte, megölte a sólyommadarat, Turulisten visszavette sólyomlelkét, és helyére egy fekete varjút repített. Azóta az emberek már nem halhatatlanok, mindnyájan meghalnak.

"A magyar lélekhit rövid jellemzőjeként említhetjük azt a képzetet, amely szerint a lélek a halál beálltakor elszáll a testből. A lélek ilyenkor különféle alakot ölthet."(MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ. GONDOLAT. 198. old.)

Turulisten egy kicsi napot, a tüzet is lehozta az embereknek az égből, hogy télen melegedhessenek, és az elejtett vad húsát megsüthessék.

A fő-táltosnak adta át a gyönyörűen lángoló kicsi napot, aki féltve őrizte azt barlangjában.

Negyedik ének

"A lidérc pl. fekete jérce első tojásából költethető ki úgy, hogy valaki a hóna alá fogja, s ott kikölteti ... Beszélni is tud a lidércsirke. Arról ismerni meg, hogy csaknem egészen csupasz, nincs tolla ... Azonban ez a segítő lidérc is veszélyes, ugyanis állandóan munkát kell neki adni, vég nélkül kérdezi, hogy mit? mit? - különben elpusztítja gazdáját." (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága.81-82. old.)

A lidércet sokszor azonosítják a ludvércel. Még a kutatók sem tudtak mindig különbséget tenni közöttük, egyes kutatók teljesen különálló "lénynek" tekintik a ludvércet. A Táltosénekekben a Lidérc és a Ludvérc tulajdonévként szerepel, a Ludvérc nőnemű, és a Lidérc felesége. Lidérc az alvilág istene, maga az ördög.

A lidérc vagy ludvérc általában bolygófény alakjában jeleneik meg, és a kéményen keresztül jut be a házba, de tüzes kerék alakjában is megjelenhet. A "Családi legendárium" c. könyvben Irén nővérem meséli el, hogy Laci bátyámmal, hogyan látták meg a boszorkányt Taliándörögön:

"Itt a Csólyán-völgyben a Tik-hegy oldalán láttuk meg Laci bátyámmal az ördögöt. Játszottunk a domb alján egy agyaggödörben. Alkonyodott... a homályló hegy oldalán futva, hirtelen megjelent a boszorkány. Olyan fekete volt, mint a korom, imbolygott és térdénállva szaladt lefelé. Úgy nézett ki mint egy vénasszony. Én sikítottam. A banya egyenesen nekünk tartott. Meg akart fogni bennünket. Laci bátyám fogta a kezemet, húzott, és úgy rohantunk haza. Kiabáltunk: Édesanyám! Édesanyám! Itt van a kapuban a boszorkány. Beszaladtunk a gádorba. De amire édesanyám kiszaladt a füstös konyhából a kis léces kapun át, a boszorkány már eltűnt. Ez való igaz volt, a Laci bátyám is látta. De én ezt sohasem felejttem el. A faluban is beszéltek, hogy Csólyán-völgyben ott járt a boszorkány, igaz, a faluban Sámrinét boszorkánynak mondták. Hiszen édesapám is mesélte, hogy legénykorában a barátaival éjjel mentek a kocsmából hazafelé, amikor az utcán csak úgy magától szép lassan gurult egy kocsikerék. Na, aztán az egyik legény kikapott

egy kerítéslécet, és jól a küllők közé vágott, még valami jajgatásfélét is hallottak. Másnap pedig híre kelt, hogy a falu boszorkányának valahogy eltörött a lába."

Ezt a történetet Irén nővérem 2000-ben, 79 éves korában mesélte el. Laci bátyám is jelen volt, és ő is bizonyította, hogy így történt.

Azt hiszem, Ipolyi Arnold Magyar Mythológiájában olvastam, hogy Göncöl híres táltos ember volt, beszélt madarakkal, fákkal, értette a csillagok jelentését, sok csodát tett. Csallóközben sok Göncöl nevű ember van, de Göncöl nem hagyott ivadékot, azonban Göncöl találta föl a szekeret. A Táltosénekekben Göncöl készíti az íjkobzót, amelyről az első énekben már szóltam. De nem csak készíti, varázslatosan játszik is rajta, akár a vén Väinämöinen (Vájnemöjnen) a Kalevala negyvennyolcadik énekében.

"Akkor a vén Väinämöinen
szépen pendíteni kezdi
csukacsontból való lantját,
halból készült kanteléjét."

(Nagy Kálmán fordítása)

A finn eposzban íjkoboz helyett, amely saját "találmányom", a lant, vagyis ezzel azonosítható kantele a varázslatos hangú zeneszerszám. Később a Táltosénekekben is íjkoboz helyett lant lesz a varázslatos hangú zeneszerszám Göncöl táltos kezében.

Ötödik ének

Ebben a történetben Göncöl kobzost halálra szereti a Ludvérc. Kéményen keresztül, a kandalló nyílásán jut be a lakásba, ahol kíváncsú, gyönyörű nő alakjában csábítja el Göncöl kobzost, titokzatos zene és ének kíséretében, mint ahogy azt a magyar hiedelemvilág szépasszonyai teszik. A régi időkben a sátrak füstnyílásán juthatott be a Ludvérc a lakótérbe.

Mivel a lidérc, ludvérc, szépasszony, boszorkány, tündér, ördög, stb. "lények" nehezen különböztethetők meg, a Táltosénekekben a lidérc lehet ördög is, de mindig férfialak. A ludvérc viszont szépasszony, boszorkány és tündér is lehet, de mindig nőalakban kell elképzelni.

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága c. könyvéből válogattam néhány szemelvényt a lidércel kapcsolatban.
"... a lidérc (tehát egy démoni lény) tűzláng, csirke, és férfi, illetőleg női formát is ölthet."
"... A lidérc egyszerre állat, ember és fényjelenség, átváltozás nélkül is: lényegéhez tartozik a többféle megjelenési forma."
"... Egyes kutatók a lidércet és a ludvércet nem is tekintik azonosnak."
"... láng alakjában behatol a kéményen, és szó szoros értelmében "halálra szereti" az elhagyottat, aki elfonnyad és a sírba hanyatlik."

Hatodik ének

A kerecsensólyom vagy a sólyom említésénél mindig a Turulistenre a Madáristenre gondoljunk. Tehát Turulisten nem hallja Göncöl kobzos gyönyörű játékát. Miért hallgatott el a természet muzsikája? Rosszat sejtve leküldi háromfejű táltosát a Földre, aki Turulisten szellemével érintkezve megoldja a problémát. A fokhagyma és a gatyamadzag-pányva segítségével elfogja a Ludvércet, és kioltja erejét. Göncöl kobzos (lantos) újból játszik, most már égi tulajdonsággal is bíró zeneszerszámmal az aranyhold-kobozzal.

Hetedik ének

Áldozatokat általában a rossz szellemek kiengesztelésére mutattak be a régi korok táltosai vagy a sámánok. Vojtjások az elkerített szent helyet, ahol a rossz szellemeknek mutattak be áldozatot ludnak nevezték. A ludház /saját elképzelés / az ősmagyarok áldozat-bemutató vesszőből fonott háza vagy szentélye. A "lud" szónál, laikus etimológiám szerint, a magyar ludvérc szóra merek következtetni, amely egy rossz, ördögi szellemet jelent. A keremet pedig a cseremiszeknél az áldozati berek neve volt, amelyet bokrok vettek körül. Itt a magyar keretre, kerítésre utalnék.
"A finnugor népek hitvilágát közös vonásként jellemzi, hogy lélek-, szellemhit volt. Hittek egy felsőbb istenségben, égi, mennyei

hatalomban, hittek ennek ellentétében, a gonosz, ártó, alvilági szellemekben." (MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ. 186.old.)

A hagymáz szavunk "hagy" része, például ördögöt jelent.

Táltosénekekben Hagymáz a rontás szelleme. A Ludvérc és egy fekete bakkecske fia. A rossz, a bűn, a betegségek terjesztője. Lányai és fiai is az ártó tündérekkel, szépasszonyokkal történő közösülésből születtek.

Nyolcadik ének

Turulisten a Boldog Asszonytól született fiát, Balabant küldi le a földre, hogy véget vessen Hagymáz garázdálkodásának. (Balaban "vadászólyom" kun név. /Codex Cumanicus, velencei Marciana-könyvtár/ Táltosénekekben Balaban a harc istene, szelleme).

Balabant csellel sikerül elfogni, de isteni ereje felülkerekedik a gonoszokon, kiszabadul, és felégeti az egész várost. A "furfangos csapdát" nagy ragadozó madarak befogására használták. Két szűk fal közé csalétket helyeztek, a madár leszállt a két fal közé. Leszálláskor összecuska szárnyait, de felszálláskor már nem tudta a szűk hely miatt szétnyitni, így csapdába esett.

Kilencedik ének

A magyarok nagyasszonya, a "csillaggal ékes ág", a világfa egyik ágán, a gőztoronyok: a fehér felhők fölött uralkodó asszonyszellem. Turulisten asszonya, aki mint szarvasünő is megjelenik majd, hogy Hunort és Magort elvezesse a Meotis tavakhoz, ő a Boldog Asszony. Habár az Enéh név szarvasünőt jelent, de a Táltosénekekben Boldog Asszony a hold és egy szép szarvasbika lánya változik szarvasünővé, amely Hunort és Magort elvezeti a Meotis tavakhoz.

"... a magyar Mária-ünnepek neve (Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya."

"Vallástörténészeink (így az idős Róheim is) feltételezték a

"magyarok istenének" létezését, ez talán a főisten, égisten volt.

Bizonyára voltak női istenségek is; a Mária-ünnepek neve

(Nagyboldogasszony, Kisasszony) s a hozzájuk fűződő képzetek ezt

majdnem kétségtelenné teszik." (Dömötör Tekla: A magyar nép

hiedelemvilága. 27. old.)

Elképzelésem szerint Boldog Asszony lánya Nagy Boldogasszony a család védőistene, a ház védőszelleme. A Nagy Boldogasszony lánya a Kis Boldogasszony, pedig szerelem- és gyermekvédő isten. Gyümölcslőtő Boldogasszony a természet istennője, a felhőkből született, az esőt is ő hozza. Gyertyaszentelő Boldogasszony a tűz és a fény istennője. /Egyházi megkülönböztetés miatt, a Mária ünnepek neveit vezeték és keresztnév formában írom. /

"A korai (ma már többnyire apokrifnek nyilvánított) keresztény szentek közül is jó egynéhány régebbi istenalakok egyenes folytatásának tekinthető. " (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. 12. old.)

Valószínű, hogy a magyarok többistenhitűek voltak, a bálványimádás, és az emberáldozat is előfordulhatott, bár az utóbbit tagadni szokták. Olyan történekekről is olvastam, hogy a hétéves táltos fiukat csodás, jós, stb. tulajdonságaik miatt feláldozták az Istennek. De embereket és gyerekeket is befalazták a rosszul épített házba, hogy össze ne dőljön, gondoljunk csak Déva várára, ahol Kőműves Kelemen feleségét falazták be a várba, hogy a fal le ne dőljön. A hídon áthajtott bakkecskét (innen származik a "bűnbak" kifejezés, amikor is valaki helyett bakkecskét áldoztak fel) vagy a bárányt áldozatra vitték, de növényeket, gyümölcsöket is áldoztak az isteneknek. Legbecsesebb áldozat a fehér ló volt, általában kikeletkor áldozták fel őket, amikor a legkövérebbek voltak. A bibliai Jézust is az Úr áldozta fel az emberek bűneinek megváltása miatt, de Ábrahám kisfiát, Izsákot is áldozatként kéri az Úr, de ezt csak próbatételnek szánja, amikor Ábrahám elvágni készül kisfia, Izsák torkát, az Úr egy bárányt küld Izsák helyett az áldozati tűzre.

Tizedik ének

Előzőkben már utaltam rá, hogy Enéh szarvasünöt jelent. Noénak három fia volt: Sém, Kám, és Jáfet... Jáfet kisebbik fiától származott egy óriás, akit Ménrótnak hívtak. Ménrót az újabb vízözöntől félve kezdte rokonaival építeni a Bábeltornyot, de a nyelvek összezavarása után szétszéledtek. Ménrót Perzsiába ment és

itt feleségül vette a szépséges Enéht, akitől két fiúgyermek született: Hunor és Magor, tőlük származnak a hunok és a magyarok. (Lant és toll, DFC kiadó, 29. old. Lengyel Dénes: A magyarok eredete c. feldolgozásban olvastam.)

Ménrót helyett Nimród neve is feltűnik a Csodaszarvas regékben.

"Az óriás testalkatú Nimród, Noe unokája, a bábéli nyelvzavar után Evilát földjére, a mostani Perzsaország éjszaki vidékére költözött és itt feleségével Enettel, két fiát nemzett, Hunyort és Magort, kitől a hun és magyar nemzet származott." (Dr. Csudai Jenő: A magyarok történelme. Bécs 1897. 1.kötet)

A Táltosénekben Enéh egyik fiát, Magort, aki táltosnak született, hét éves korában a többi táltos fiúval együtt feláldozzák Turulistenek. Enéht, Kis Boldogasszony, a gyermekvédő isten segíti abban, hogy fia újból életre keljen.

A "szalmás csillámút" a Tejútra utal. Dömötör Tekla írja A magyar nép hiedelemvilága c. könyvében, 191. old: "A magyar nyelvterület jelentős részén e név valamilyen módon az égen elhullatott szalmával kapcsolatos. A szalmát néha lopják, és a lopott szalmával menekülők hullatják el az égen a tejutat képező szalmát vagy szénát... Néha a Göncölszekér hordta a Tejúton a szalmát."

Tizenegyedik ének

Enéh, a virágszép magyar asszony csak varázsos csillagszekérrel juthat fel a hetedik égbe Magor lelkéért. Csillagszekeret Göncöl táltos tud készíteni, de a szekérért Enéh szerelmét kéri cserébe. Enéh erényes magyar asszony. Varázslatos szöveg elmondásával kényszeríti Göncölt a szekér elkészítésére.

"A primitív gondolkodás szerint nem csak a cselekményeknek, tárgyakkal, hanem a megfelelő időben, módon és megfelelő személy által kimondott szavaknak is lehet varázsos hatóereje." (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. 174. old.)

A számok visszafelé számlálása és a cselekvésre irányuló parancs az egyik ráolvasási módszer. A varázsszöveggel megbűvölt Göncöl táltos elkészíti a csillagszekeret, gyönyörködik benne. A

virágzép asszony kihasználja álmélkodását, gyorsan a kocsi elé fogja két szárnyas paripáját, és elszáguld az ég felé.

Régi időkben a menyét prémje értékes házassági ajándék lehetett, a "meny" rokonsági szó innen származik. A Sarolta név fehér menyétet, hermelint jelent. Saroltának hívták Géza fejedelem feleségét is.

A hunok öltözetéről olvastam Dr. Csudai Jenő: A magyarok történelme c. könyvében: " Öltözetük vászonból vagy kisebb erdei vadak - nyest, menyét - bőréből készültek, melyet a lehetőségig elviseltek, fejüket visszahajtott karimájú süveggel fődtek be; lábszáraikat pedig kecskebőrrel takarták, a miből eredt később a csizma."

Tizenkettedik ének

"A magyarok hittek a túlvilági létben, amit a kereszténység előtti temetkezési formák bizonyítanak"

"A sámánizmus elválaszthatatlanul összefonódik az animizmussal s azzal az elképzeléssel, hogy az embernek többféle lelke is van."

"Pais Dezső szerint a szervlélek (életlélek) neve a kihalt jnn, jonh volt. A lélegzet-lélek neve az, ami a mai napig fennmaradt lélek szavunkban. Lélek-jelölő szó lehetett az "íz" szó is, amely szólásokban, betegségnévként maradt fent, talán ez az árnyékleket jelölte. " (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága. 35. old.)

Enéh imájához felhasználtam Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága című könyvben közölt laikus imák mondatfoszlányait, (184. old.)

Tizenharmadik ének

A Holdasszony szemet vetett egy gyönyörű szarvasbikára. Egy őszi éjszaka leszökött az égről, és tündöklő szarvasünné változva szeretkezik a bikával. Magára öltött szarvasbőrrel téveszti meg a

bikát. A nyers szarvasbőrt csuhának nevezik. Ebből a szerelemből született egy félig emberre, félig szarvasra hasonlító lánya.

A Holdasszony titokban a felhők között bujkálva szüli meg szép borját, hogy szégyenét eltitkolja ura, a Nap elől. Szülés után hullócsillag formájában ledobja a csodás szarvasborjút az égről, de Turulisten észreveszi, utána röppen, karmai közé fogja és felviszi csillagpalotájába a felhők fölé. Felneveli és utána feleségül veszi. Szerelmük gyümölcse sok csillag az égen. Különösen a Fiastyúk csillagképben ragyog az állandóan bimbós Boldog Asszony, a magyarok nagyasszonya. Az ő fia Balaban a harc istene, és lányai: Nagy Boldogasszony családvédő isten, és Gyümölcsoltó Boldogasszony a természet istennője, ő a felhőktől született, az esőt is ő hozza. Turulisten villámaival féltékenységből csapkod a fekete felhőkbe, hogy bosszút álljon felesége csábítóján.

Turulistenek különösen tetszenek Enéh fiai: Hunor és Magor, szeretné, ha a földön elszaporodnának utódaik, ezért leküldi Boldog Asszonyt gyönyörű szarvas-ünő képében a földre, hogy vezesse el a fiukat Dul alán fejedelem országába, akinek lányait elrabolják, és feleségül veszik őket.

"Kálmány Lajos elsősorban saját Szeged környéki gyűjtésére támaszkodva olyan fontos problémákat próbált megoldani, mint a magyar népi kozmogónia, az égitestek szerepe a magyar népi világképben, a magyar Mária-ünnepek neve (Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya)." (D.T. A magyar nép hiedelemvilága. 27.old.)

Tizennegyedik ének

"Hunyor és Magor, mint elsőszülöttek, atyjoktól különválva laktak. Egy vadászat alkalmával egy nőstény szarvast vertek föl, vettek üldözőbe, mely a Meotis tó ingoványai között tűnt el. A kifáradt vadászok itt megnyugodtak, majd bejárták az egész vidéket, melyet mivel baromtenyésztésre nagyon alkalmasnak találtak, atyjokhoz ama kéréssel járultak, engedné meg nekik, hogy marháikkal megtelepedhessenek ama vidéken, hol a nőstény szarvas eltűnt szemek elől."

"A nőstény szarvas regéjével a hagyomány isteni jelenés emlékét hagyja reánk, ezzel akarván jelezni azt, hogy a két testvér már akkor két nagy nemzet ősatyjává választatott ki."

"... egy napon a keleti szellő ének hangokat hozott hozzájuk. Az ének az erdőbe vezette a két testvért, hol az alánok nejei és leányai ünnepet ültek. A nőcsoport közepén ült a fejedelemnek két leánya, kiknek ritka szépsége elbűvöli a két testvért, kik el is rabolják a két szüzet, magokkal viszik a Meotis tó melletti tanyájokra, hol az egyiket Hunyor, a másikat Magor veszi feleségül. A két pártól eredtek a hunok és a magyarok."

"Számos évek mulva annyira megsaporodott a két testvér nemzet, hogy a tartomány nem volt képes őket táplálni, mi új haza keresésére ösztönözte őket. Elfoglalták tehát a hazájuktól északra fekvő Szkithiát" (Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. 10-11.old.)

A "Megkötöm lovamat" c. vers, szép magyar népdal. Hangsúlyos verselésű, felező hatos.

Tizenötödik ének

Bulbul: "fülemüle" (csalogány) kun név. (Codex Cumanicus, Velencei Marciana-könyvtár). Arany János a Szondi két apródja c. versében "Bülbül-szavu rózsák két mennyei bokra?" verssorában "Bülbül" formában említi a nevet. A Magyar értelmező szótár szerint perzsa eredetű a név. A Táltosénekekben Bulbul az ének, zene és a költészet istene.

A kínai tartományok egymás közötti viszálykodása segítette a hunok támadásait.

"A IV. uralkodó család (225-206 Kr.e.) alapítója, Tsin, nem tudta e nehézségeket leküzdeni; negyedik utóda azonban Tsin-Schi (221-210 Kr.e.) engedelmességre szorítja a tartományok kormányzóit, visszaszorítja a huniokat is s hogy ezek ellenében biztosítsa a birodalmat, építette, mások szerint csak befejezte a 2250 km. hosszú khinai falat." (Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. 13. old.)

A kivívott győzelmek után Kínában az elégedetlenség megint fokozódott, Kína részekre szakadt, a hunok újból támadólag léptek fel, és Észak-Kínát elfoglalták. (Állítólag Kr.e. 207-ben Mao-tun volt a hunok vezére.) De 119-ben Kr.e. a megerősödött Kína a hunokat vissza szorította az északi vidékekre. A hunok vereségének hatására indul el a népek vándorlása. A hunok nyomására a szarmaták, az ugorok, sőt még a germán népek is vándorlásra kényszerültek.

Attila apját Mundzuknak (Bendegúznak) hívták (434). Kölcsey Ferenc a Himnuszban utal rá, amikor azt írja: "Általad nyert szép hazát / Bendegúznak vére." A hunok törzseit egységes birodalommá egy nagy szellem egyesítette.

"A nagy szellem Attila (434-453) volt, Rua unokaöccse, Mundzuk fia, ki azoknak a régi hun fejedelmeknek volt ivadéka, kik egykor Khina fejedelmeivel harczoltak."(Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. 29.old.)

A prózai és a verses Edda az északi germán mitológiát írja le. "A mítosz szerint, miután az ázok és vánok békét kötöttek, egy edénybe gyűjtötték nyálukat, s ebből egy mitikus lény jött létre, KVAZIR (Kvaser) az emberiség tanítója. Később két törpe megirigyelte Kvazir nagy tudását, és megölte őt. A halott vérével mézzel keverték el, azóta a nagy költők Kvazir vérével isszák, s innen származik tudásuk." (MIT. ÁBÉCÉ. 204. old.)

Az Edda leírása szerint három isten ODIN, LOKI és HÖNIR vízeséshez ér, amelyben vidra formájában úszkál OTR törpe. LOKI pusztá gonoszságból egy kővel megcélozza, és agyonüti a vidrát. Este felé az istenek HREIDMÁR varázslónál szállnak meg, és LOKI elmeséli neki, hogyan ölte meg a vidrát. HREIDMÁR rádöbben, hogy a megölt vidra ORT, a saját fia. (MIT. ÁBÉCÉ. 215. old.) HREIDMÁR és fiai válságdíjat követelnek a megölt ORTért, azt kívánják, hogy a vidra bőrét töltsék meg arannyal. LOKI az aranyat egy törpétől szerzi meg, aki megátkozta a kincset, hogy aki birtokolja erőszakos halállal haljon meg.

„Az ázok közül ODIN... a főisten, a varázslás istene, a halottak vezetője... Vállán két holló ül, HUGIN, a Gondolat és MUNIN az Emlékezet. E két madár fülébe suttogja, hogy mi történik a földön.

Lábánál két farkas ül, lova nyolclábú SLEIPNER.” (MIT. ÁBÉCÉ. 205. old.)

SIGURD családfáját az Eddák ODINig vezetik vissza. SIGURD varázsló és csodakardja is van. A kincset egy sárkánytól szerzi meg. Brünhild valkürt kiszabadítja az ODIN által varázsolt lángpalotából és örök hűséget fogadnak egymásnak, de a hős megcsalja a valkürt, s egy királylányt vesz feleségül.

„A sértett valkür szövetezik a hős sógoraival, akik viszont az aranyra áhítoznak, s orvul megölik SIGURDot. Özvegye bosszút esküszik. Egy idő múlva férjhez megy a hun Attilához, és az ő segítségével véres bosszút áll férjéért. (217. old. MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ, GONDOLAT, Budapest, 1985.)

Valószínűnek tartom, hogy a királylány Attila felesége Krimhilda lehetett, akitől Aladár nevű fia született. Attila második felesége Honorius görög császár lánya volt, tőle született Csaba. Feltételezhető, hogy Attila legkisebb fia Irnik azonos Csabával?! Györffy György: A magyarság keleti elemei c. könyvében olvastam, hogy Attila felesége Krimhilda volt.

Tizenhatodik ének

„Azon a napon, amelyen nejeinek számát a szép Ildikóval szaporította, meghalt (453) Jordanes szerint éjjel megeredt az orrávére, ez fojtotta meg.” (Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. 32. old.)

„Égi jel is mutatta a király halálát. Martianus császár, Kelet uralkodója olyan álmot látott, hogy Attila íja eltörött. Ebből megértette, hogy a hunok királya, a rómaiak legnagyobb ellensége meghalt.” * Benedek Elek fordításában közölt „siratóének” kissé módosított, átírt változata van felhasználva, az eredeti fordítás (Lengyel Dénes: Attila halála és temetése. Lant és Toll. 39-40. old. DFC kiadó) könyvében olvasható.

„A hunok pedig, mikor a szomorú hírt vették, lenyirták hajukat, arcukat bevagdalták, hogy vérről, nem pedig asszonykönnnyel sirassák meg a nagy királyt. Majd mikor fegyverjátékkal is kifejezték

tiszteletöket az elhalt iránt, a hullát hármaskoporsóba zárták, szolgák által eltemették s hogy senkise zavarja a hős örök álmát, a temetést végzőket fölkoncizolták.¹

¹Jordanes. V. 49.

(Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. 33. old.)

„Detre és társai addig ármánykodtak, míg Attila fiait egymás ellen fordították. A német fejedelmek Aladár pártjára álltak, mert ő Krimhilda német fejedelem asszonytól származott...

...Aladár nagy sereget gyűjtött, és Csaba népét Szikambria felől megtámadta...

...Két álló hétig folyt a küzdelem...

... a Dunából több napon át sem ember, sem állat vizet nem ihatott, mert a folyó Szikambiától egészen Potenciána városáig kiáradt a vértől...

... a szomszédos népek nagy sereggel támadtak a székelyekre. Késő éjszakáig folyt a harc, s már-már elveszett a székelység, amikor csoda történt. Az égboltozat Tejútján, amelyet azóta Hadak Útjának neveznek, egy lovascsapat jelent meg. A csapat élén Csaba királyfi vágatott, aki a holtak szellemét új csatára vezette. Az égből leszállt csapat az ellenséget elsöpörte, aztán a Hadak Útján némán visszatért a magas égbe. A székelyek pedig híven őrizték az erdélyi határt.” (Lengyel Dénes: Attila fiai – Kézai Simon krónikája és egy székelyföldi népmonda nyomán – Lami Pál, Róna Béla: Lant és Toll szöveggyűjtemény. DFC KIADÓ.)

Tizenhetedik ének

„... Hunor és Magor ivadékainak hazáját a magyar krónikások Skythiának nevezik és három részre u. m. Barsatia, Dencia és Mogerijára osztatott fel.¹

¹Vámbéry: A magyarok eredete. 179.”

... „A Névtelen, hetumogerja” és a turkománok „jeti ata”-ja közt (hét atya, ős) találunk hasonlatosságot. „Moger” az előtti „fejedelem, vezért” jelentett, ennek Hetu Moger hét vezért, fejedelmet, mint a törzs személyesítői, magyart jelent.”

„Már Jordanes ott, hol a hun törzseket sorolja fel, a prémek hazáját, tehát a hun törzsek legészakibb helyét a hunyorok lakhelyének

mondja, a mely elnevezésben a magyarokra ismerhetünk. Egy másik, Theophanes, ki Synkellos művét folytatta, az 528-ik évről följegyzí, hogy az e vidéken élő utiugorok azért, mert Gorda királyuk a keresztény hitre tért, Muager, a király testvérenek vezérlete alatt föllázadnak, Gorda megöletik és utóda Muager lesz, ki a népet a hatalom magas fokára emeli. Sokan hajlandók e névben felismerni a magyar nemzet nevének eredetét.” (Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. 35-37-44. old.)

A Táltosénekekben a Muager név helyett az egyszerűbb, de önkényesen rövidített Mager nevet használom. A Mager név jobban hasonlít a Hun-magyar mondákban szereplő Magor névhez.

(Mao-Tun a „régí idők fia” idószámításunk előtt 207 körül volt a hunok vezére. Balambér már Krisztus után 375 körül élt, Mundzuk (Bendegúz), Attila apja 434 körül uralkodott, és őt követte a kivételesen tehetséges Attila (453), hagyomány szerint az isten ostora. Halála után fiai viszálykodása miatt hatalmas birodalma felbomlott.)

Tizennyolcadik ének

„A garabonciás tudományát iskolában tanulja. Az iskola elvégzése után 13 garabonciás ráül egy kerékre. A kerék forgása közben egy a 13 közül leesik és elpusztul, a többi 12 garabonciássá válik.” (Dömötör Tekla: a magyar nép hiedelemvilága. 115. old.)

(Ipolyi Arnold Magyar Mythológiájában a 12 iskolát végzett diák egy barlangban végzi el a 13. iskolát. Nála 12-en állnak fel a forgó szerencsekerékre és egy elveszik közülük.)

A garabonciás elő tudja hívni a sárkányt a sárkánylyukból, és hátaslovának használja. Könyvből varázsol, akinek véletlenül e varázskönyv a birtokába jut, az felrepülhet a magasba.

A Táltosénekekben a garaboncok a táltosok segítói. Tőlük tanulják a varázslást, és egyéb más tudományokat. A varázskönyvet is tőlük kapják. Amikor a varázspálcákat említem a versben, egy olyan kezdetleges könyvre gondolok, amely rovásírással volt írva.

Elképzelésem szerint a rovásokkal vésett pálcákat, egymás után, vékony szíjjal fűzték össze. Tehát sok pálcából állt és kötélletrára hasonlíthatott. Használat után összetekerték és egy díszes bőrtokba helyezték. Hord szíjjal pedig vállra vagy nyakba akasztva lehetett vinni. Nem tudom, hogy előkerült e ásatásokból vagy más forrásból hasonló „könyv”, ezért ez a feltételezést mindenki saját elképzelése szerint értékelheti...

Cordines Dániel történetíró (1732) az Anonymus-Gesta nyomán feltételezi, hogy a régi magyaroknak nem voltak bálványaik és nem voltak templomaik. Nehezen tudom ezt elhinni, mert a vándorló törzsek rendelkezettek mágikus faragványokkal „ősi kegytárgyakkal”, vagy a táltos-papok varázsszerszökeivel. Akár a törzsek állat vagy szellemőseinek primitív szobraival, amelyeket valahol őrizni kellett. Vándorló népeknél lehetnek „szekértemplomok”, díszes sátrak vagy ekhósszekerekhez hasonló mozgó kápolnák?!

„Nem tudjuk, hogy a honfoglaló magyarok isteneiket vagy az elhunytakat, ősokeket ábrázolták-e vagy sem...
... bár pl. Gellért püspök említ „szkíta bálványokat”. Talán nem álltak távol az igazságtól azok a kutatók, akik ezeket az elhunyt ősoke képmásának tartották.” (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelem világa. 35. old.)

Tizenkilencedik ének

„Ögyek (Ügek), egyike a Hétmagyarnak, feleségül veszi Önedöbel törzsfőnök Emese leányát, kitől Álmos fia született, kit hősnek hirdetett már csodás, természet fölötti eredete is. Róla azt tartotta a hagyomány, hogy mikor anyja jóreményben volt, egyszer Turul alakjában isteni jelenet tünt föl előtte s őt megtermékenyíté; majd egy patakot látott eredni ágyékából, mely messze földre elszármazott. Az ősvallás papjai, az álomfejtők ebből azt jósták, hogy a születendő gyermek ivadéka messze földön hatalmas királyok leendenek, miért is a gyermek, kinek jövőjét az ég sugalta álom előre hirdeté, Álmosnak neveztetett.” (Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. 45. old.)

„Egy alkalommal egy fiatal szerelmespárnak meg akarták akadályozni az összeházasodását ... és azt a lányt boszorkány módra bántalmazták... minden nap betegebb-betegebb lett... mikor megkérdezték tőle, hogy miért olyan halovány, olyan sápadt, olyan beteges, hisz olyan volt mint a nyíló rózsza, erre azt felelte, hogy ötlet éjszakának idején mindig bántalmazzák. Lónak átváltoztatják és lovagolják, hajszojják, de ő maj' meghal reggelre bele.... (A fiatallembert egy tudományos asszony oktatja ki, hogyan fogja meg gatyamadzaggal a boszorkányt vagy lidércet.) ... Minden aszerint volt, aszerint cselekedett, ahogy mondták és felkantározva egy fehér lovat fogott... Az meg ment. Egy idősebb kovács nem messze lakott ... tüzet gyújtott a kovács, sietette, hogy sürgős az útja és patkolja meg ezt a lovat, az meg nézegette a patát, hogy lónak lóláb, a pata is lópata, de mégsem tökéletes ... a vas melegedett ... akármilyen ócska patkó, csak nyomja rá. Süsse rá, azt üssön bele két vagy három szeget ... harmadik szeget mikor ütni akarta bele, megszólalt a fehér ló:

- Kedves komám uram, ne bántson mán!

És eltűnt...

Mindenki azt hitte, hogy ez álom volt. Pedig szín valóság, mert két hétig feküdt Juhos Lidi néni ... Beteg ... Elesett? ... Dehogya. Megpatkolták ... nem akarták állítólag a vasat a doktorok levenni ... de levették a végén mégis. Két szegnek a helye ... a tenyerin nagyon jó látható vót ... gyermekkoromban nagyon sokszor láttam, amikor aszalt szilvát vagy diót adott az én egy évvel öregebb nénémnek.” (Az itt lerövidített történetet Sárrétudvarin mesélték el a könyv szerzőjének, Dömötör Teklának: A magyar nép hiedelemvilága. 132. old.)

Az Ómagyar Mária-siralom (1300 körül) inspirálta a következő verssorokat:

virágos világfa
hét madaras ága
tart hét égi csodát
világok világát
világok világa
keserűn kínszótól
mikor kezeimbe
csodalantot adol

A vers eredeti sorai:

„Világ, világa,
Virágnak virága
Keserűen kinzatul,
Vas szegekkel veretül.”

„Éppúgy, mint más rontó cselekményeknél, a szemverést is megkísérlik megelőzni ... az újszülöttet tabunévvel látják el, arcát néha bekormozzák, szándékosan csúnya rongyokba burkolják, nehogy „megirigyeljék”...

A kisgyermekre piros színű ruhadarabot adnak, kezére piros pamutot kötnek, piros kalárist tesznek a nyakába ... füstölés is védhet az égés ellen ... Ha minden óvatosság ellenére megtörtént az égés ... ráolvasásokkal igyekeznek azt jóvátenni ...

„Kék szem megigézte”, stb. (Közben megnyálazott ujjal kenetik a kisgyerek homlokát.)” (Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelem világa. 147.old.)

Huszdik ének

A magyarokat 893 körül tarkalovú besenyők támadták meg, ekkor a magyarok főfejedelme Levedi volt, ő ment a kazárokhoz segítséget kérni. Ekkor Álmos volt a második fejedelem, aki fővezéri tisztelet töltött be. Ez időben a magyarok a Dnyeper és az Al-Duna között éltek, mivel a magyarokat a besenyők elűzték Etelköz nyugati feléből.

A bese=„ragadozó madár” magyar szó (griff alak). A besék a magyarokat szkítiai országokon át űzték, mint a legyek annyian voltak, a fákról szálltak rájuk és felfalták barmaikat és lovaikat. Érdekesség képen említem, hogy Kurja (972) besenyő vezér a Bulgáriából hazatérő Szjatoszlavot megölte, és fejéből ivókupát készített. Szjatoszlav kijevi fejedelem volt, ő döntötte meg a kazár birodalmat. (A fenti leírás Györfly György: A magyarság keleti elemei c. könyve alapján készült).

Huszzonegyedik ének

Előzőkben már írtam, hogy Göncöl híres táltos ember volt, beszélt madarakkal, fákkal, értette a csillagok jelentését, sok csodát tett. Göncöl találta föl a szekeret. Göncöl készíti az íjkobzót, de nem csak készíti, varázslatosan játszik is rajta, akár a lanton, és csodásan énekel.

Huszonkettedik ének

Dümmert Dezső: Álmos az áldozat c. könyvében részletesen olvashatunk a szakrális királyságról. Álmos az égtől született és nem az égben, így uralmának földöntúli háttere, tekintélye volt. Álmos az ég fia, félisten, eleve isteneredetű, korlátlan úr. Nem így a keresztény uralkodó. Neki a hatalmat az isten adja és ő számoltatja el. Álmosnak az ősi hit szerint van felelőssége tetteiért, halálakor az istenhez visszatérő varázsereje az égben megsokszorozódik és visszaárad népére. Feláldozása szükségzerű volt.

Az Ír mitológiába is megjelenik a szakrális királyság gondolata. A „Lebor Gabala” a hódítások könyve hat honfoglalást említ. A negyedik honfoglalás népe a FIR BOLG volt, hitük szerint a királytól függött a jó termés. Az őket leigázó Danu istennő törzsének varázshatalmú istenei négy nagy kincset hoztak a szigetre: egy követ (Lia Failt), amely felsírt, ha alkalmas királyjelölt állt rá, egy kardot, amely nem gyógyítható sebet vágott, a győzelem dárdáját, és egy csodaüstöt, amelyben állandóan volt étel, sohasem fogyott ki. De a csatában NUADA az istenek királya elvesztette fél karját, szakrális király viszont csak tökéletes testű ember lehetett. Ezért egy isteni orvos ezüst kezett készített neki, és az izmokat az orvos fia olyan tökéletesen erősítette hozzá, hogy NAUDA ismét ép ember lett, és újból királyi hatalmat gyakorolhatott.

A szakrális király kiválasztásánál több különös próbának kellett megfelelni. A már említett Lia Failnak nevezett köre kellett állni, ha megnyikordult, jó jelnek számított. De a legmeglepőbb próba az volt, hogy egy kancát kellett a királyjelöltnek csödörként meghágnia, aztán a kancából készített levesben meg kellett fürödni, és utána kezének használata nélkül enni a levesből, ha mindezt megcselekedte király lehetett. (A MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ alapján. 332-333. old.)

„Az afrikai bennszülött államokban többnyire örökletes nemzetségi arisztokrácia alakult ki, élén a fejedelemmel, aki gyakran istenkirály volt”

„A szent uralkodó néhány helyen nem halhatott meg természetes halállal; ha ereje gyengült vagy súlyos beteg lett, ha a népet természeti csapások vagy egyéb katasztrófák sújtották, az égiek előtt kegyvesztetté vált királyt rituálisan meggyilkolták; a sillukok szent lándzsával szúrták át, az ambók pedig feleségeivel együtt megfojtották.” (MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ. 37-38. old.)

Adalékok a Táltosénekekhez

Világ a teremtés előtt

Semmi fölött az úr hiányában terméketlen zacc volt a nem létezőn, mérhetetlen homály borult a végtelenre, sűrű iszap-sötét vont a zuhatag mélyet, a lehetetlen magasat, ahol a távol rohant láthatatlan szálain, és elborította a képzelhetetlen hullámain. Színek fakadtak fénytengerek tükrén a sötét mélyek alatt, hol nem létezők keltek ki a semmiből, és testtelenformák buktak a dimenziótlan zuhanásba...

Hiányok árnyék formái voltak a vak pernyék, sötét elmúlások síri csöndjére szálltak varjúszen színnel, mint a gyász-fekete képzelet gyémánt-sötét hollói éjszaggatott világokra. Nem volt burok, bármerre lépő semmi kelt a végtelen ölén, mint foszló árnyék bukott a mocsár-mélybebúvó iszapos elegyébe és a lefelé rohanó feketeség belezuhant a temetetlen sötétségbe. Ájult rémek szénarcán bomlott láthatatlanul a végtelen, mintha megriadna a menthetetlen mélység, és önmagába zuhanva omlana össze a nem ismert világ, pedig örült iramba forognak, pörögnek tekervényes örvények a feketelyukak végtelen mélységeiben, ahol a fény rabságba vetve gravitációs zsákban haldoklik liliom ruhában.

A Végtelen-nagy úr fekete szálakból szőtt köntösben áll a zsák előtt és lopná az arany foszlányt szemei virágának, de csak a múlás semmisége szűrődik át a vonzások áttetsző falán. Aztán a tollak finom selymei pihéznek pernye-színnel, így száll a láthatatlan, mint árnyék-hó, a megejtett várás fájdalmaiban.

Turulmadár a teremtő isten

Először mélységek, magasságok és távolságok fekete hiányban voltak egy mocsaras zacban. Nem voltak fények, csak a korom és a sztyeppe, tundra, kietlen pusztaság lepte be a mindent. A semmiség fölött lebegett egy gyönyörű madár, szárnyait arany tollak borították, igazgyöngy szemeivel nézett a sötétségbe, gyémánt karmaiban függött a mindenség, és csőrében hordta a horizontot. Ő a szépséges Turul sólyomisten, a mindenek ura. Sólyomisten kiszállásának hetedik évében csőréből kidobja a horizontot, és a zaccos hiányból megteremti a teret. Világot gyújt égő gyöngyszemeivel, és meglátja a kopár mindenséget. Nem tudja fogadni a horizont-kopárságát, káprázatot fényez messze tekintette, és kinyomja lelkéből a fekete ötszögű monyát. Hold-sárga csőrével feltöri érces palozsnáját, és kiugrik abból egy szörnyű Lidérc, aki nyomban káromolni kezdi a szép Turulistent. A szép sólyommadár elúzi a mélybe. Látja Turulisten a teremtés hibáját, és kinyom a lelkéből egy másik arany ötszögletű monyát. Feltöri csőrével arany palozsnáját, amiből kivágtat egy ötlábú és háromfejű fehér táltos paripa. Látja Turulisten, ez jóságra mutat. Ezután a táltos fehér bikabőrben vágat át a sztyeppén, a szarva szikrázik, gyémántszaru talpát a tundrába vágja, táltos büverejét messzire kiáltja. A rettenetes Lidérc ekkor elővágat feketebika képében, és harcot kezd a fehér bikával.

A termékenység istene és a folyók szelleme

Boldogasszonyt, a Hold lányát, akit egy gyönyörű szarvasbika nemzett, Turulisten leküldi a földre, hogy tüneményes szarvasünő képében csalja el Hunort és Magort a Meotis tavakhoz. De a szép szarvas-asszony nem megy vissza az égbe. Pannóniába megy, és a Csallóközben épít egy lebegő tündérvárat. A tündérvár szivárványhídon csatlakozik az éggel. Turulisten ezen a szivárványhídon jár le feleségéhez a várba. Itt született a Boldogasszony három lánya: a legidősebb lány a család védőistene Nagy Boldogasszony. A középső lány a gyermekek istene

és gyámolítója Kis Boldogasszony, és a legkisebb lány a termékenység istene Gyümölcsoltó Boldogasszony.

Gyümölcsoltó Boldogasszony kertjében mesés szép barackfák, körtefák, almafák virágoztak, de mindenféle más gyümölcsök és termények is díszesen kínálták bőségüket a kertbe látogatóknak, mert mindenkinek szabad volt enni-inni a kert terített asztaláról.

Történt egyszer, hogy Gyümölcsoltó Boldogasszony meztelenül fürdőzött az aranyvizű Dunában, megleste a folyók szelleme Etele, és szerelemre gyúlt a szép istennő iránt. Akkoriban annyi arany volt a Duna vízében, hogy aki benne fürdött bearanyozta a testét. Etele, mint szép fiatal ember jött ki a habokból és Gyümölcsoltó Boldogasszony is szerelmes lett a folyók szellemébe. Szerelmükből született Csillag Göncöl, de őt a gonosz Ludvérc elcsérélte saját fiával a gnóm, kecskearcú Hagymázzal. Ludvérc, bábaasszonynak adta ki magát és úgy intézte, hogy Csallóközben csak ő legyen az elérhető bábaasszony, így a szülésnél alkalma nyílt gonosz tervének véghezviteléhez.

Gyümölcsoltó Boldogasszony mikor meglátta kecskelábú ronda szőrös és a fején szarvakat viselő gyereket rettenetes haragra gerjedt a folyók szelleme ellen. Etele hiába szabadkozott, hogy ez a gyerek nem lehet az övé, Gyümölcsoltó Boldogasszony elátkozta és többé nem ált vele szóba. Etele bánatában egy nagy aranyröggé változott, amelyet a Duna belegörgetett a Fekete-tengerbe, és onnan leesett az alvilágba. Az alvilágban egy kis folyó medrébe gurult, és ott talált rá Csillag Göncöl, a táltos fiú. Göncöl fiú tenyerébe vette a nagy aranyrögöt, ami melegítette tenyerét. Rögtön megérezte a sugárzó szeretetét, és édesapámnak szólította. Etele nyomban emberré változott és átölelte szépséges fiát.

Ludvérc megérezte a veszélyt és cselhez folyamodott. Gyönyörű kívánatos nővé változott, és megpróbálta elcsábítani Etelét, a folyók szellemét, de Etele szerelmet színlelve egy fához kötözte, elvette tőle tűzcsóvját és felrepültek vele a Földre. Hagymáz ördögfiút pedig ráültették a tűzcsóvára, és lehajították az alvilágba. Gyümölcsoltó Boldogasszony megölelte először a fiát, aztán a szerelmét, Etelét is átölelte.

Ludvérc nem nyugodott bele a kudarcba, férjét a Lidércet rávette, hogy az alvilágból küldjön fel griffmadarakat a Földre, hogy elpusztítsák Gyümölcsoltó Boldogasszony gyönyörű csallóközi

kertjét. A griffek, mint a legyek csaptak rá a Csallóközre, és rettenetes pusztítást végeztek a földeken és a falvakban.

Álmos feláldozza magát az új hazáért

Egyszer nekem is volt álmom: fehér kősziklaoltáron láttam egy vércseppektől könnyes pirkadáskor, láttam három varcsokba font haját, lelógott a kőasztalról, halál mélybe csüngtek a megőszült hajcsomók. Aztán fölállt a véres szirmú liliomember, halállábakkal lépkedett, dobját pergetve révült bele a feketearcú csöndbe. Vele táncolt szárnyas paripája, a nyerítő vén csődör. Aranypatkóját egyenesen az égből kapta, Göncöl mester kalapálta ki legkeményebb csillagércből, és egy csillagokat dobáló augusztusi éjjel hozta le a földre, egyenesen a paripa patáira verte gyémántos szegekkel. Most a dicső halál pillanatában fölnyerít az égre, ő is érzi az égi szellemek hívását. A fűzsörényű paripa cseresznyevirágos bőrén hever a ködbeburkolt völgy füstje, mintha egy hatalmas tömjéntartó orrán-száján pöfögne ki az ezüstös pára. Sebrózsája kinyílik szépívű nyakán, aztán oldalra dölve végez a halállal.

A véres szirmú liliomember révült forgásában megállt, megállt a megálmodott boldog völgyek előtt, a szépfolyású vizek csörgését hallgatva érzi a hús megbékélés üzenetét a mélázó szél bolyongó szálaiban. Itt van a boldogság völgye a hegyek ölében, ahol népe meglelte életterét, Attila régen elvesztett országát. Őt pedig várja az ég napsugárszárnyú madara, a végtelenben fürdő istenes madár: Turulisten. Fent az ég ragyogásában fogadja őt, az ég gyermekét, a hatujjú táltos-embert, aki teljesítette a szellemek akaratát: új hazába vezette az üldözött magyar népet.

csizmás tulipánok

bennem fekete kabátban ül az este
dülöngélő árnyék visz magával
forráshangú erdő hív ősi imára –

anyám adj rám hétszer tilolt inget
csikóbőr nadrágot!
elmegyek messzire innen:
hol villámok kiabálnak
tüskék jelölik arcomat
elgáncsolnak az árkok –
csizmás tulipánok
taposnak rám -
anyám
bűnbemártott lelkemet mosd ki
könnyeid gyöngyvizében!

liliomcsikó nyerge a hold

lélekudvaron fekete ég alatt
lelakatolt lelkű asszonyok
száján hervad a csók
hiába dobolnak a rügyek
szívükre már fekete kendőt kötött az éjjel –
leiszom magamat anyám!
varjú-fekete csizmáim visznek a réten
elgáncsol a sötét: könnyes margaréták ölelnek
felöltöztetnek engem virágruhába
füvek kaszái fenyegetnek
feltápáskodik bennem az út
liliomcsikóként nyargal a távol:
aranynyereg rajta a hold

Rege

Meotis tavától hoztam el néktek
a messzeség legszebb üzenetét.
Ott az alánok mindig ünnepelnek;
nádsípon szólnak gyönyörű zenét.

Szarvasok délcegen járnak a réten,
kies erdőkben, büszke ormokon.
Távol sajog ott vad sólyomszemekben
s Eneht ölében sír a fájdalom.

Az életfáján ikergyümölcs termett;
ők elhozták a nagy madár szavát...
Az isten által reánk testált tervet,
hogy hősi karddal nyerjünk új hazát.

Nimród, aki Noé unokája volt,
büszkén nézett két herceg fiára:
egyik szívében a sólyom vére folyt,
a másik lelke az egek villáma.

Egy napon aztán tűnt királyi ünő,
Hunor és Magor utána vágta,
de messze érve a két bős üldöző
gyönyörű szép lányokra találtak.

Nyeregbe kapva elragadták őket,
s szaporodtak boldogságban élve:
bejárva sztyeppét, erdőt, hegytetőket;
jutottak el Vízköz vidékére.

Szarvkürtök hangjával küldték el innét
a messzeségnek lelkük óhaját,
hogy visszavegyék Attila örökét
a rég elvívott ős magyar hazát.

Ügek vallomásai

Emese mesevilág
ága a végtelennek
örökké bomló virága
gyümölcsös
szerelemnek?

égfa termeted éget

kiég a gyöngy az égről
elvész örökre fénye
gurulj csak
csillag Göncöl!

hajadba rakj halottnak
veled elmúlt az árnyék
veled
csillagok futnak

széppé varázsol ágad
égfa termeted éget
bennem csodáid járnak

arcod fényére ébrednek

magamhoz fogom
szarvas asszonyom
égi jel oltáromon

oltáromon egészzé
lényegülsz

csöndbe rejtett arcomon
arcod fényére ébrednek

gyönyörűm! érted járkálok
kavicsok gyöngyein

Felhasznált irodalom

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága.
CORVINA. 1981.

MITOLÓGIAI ÁBÉCÉ. GONDOLAT. 1985.

Lami Pál, Rónai Béla: LANT ÉS TOLL

SZÖVEGGYŰJTEMÉNY. DFC KIADÓ.

Györffy György: A magyarság keleti elemei.

Dümmerth Dezső: Álmos, az áldozat.

Szabolcsi Bence: A zene története.

ZENEMŰKIADÓ. 1968.

Dr. Csuday Jenő: A magyarok történelme. I. kötet. Bécs
1897.

Brehm Alfréd: Az állatok világa (Egy kötetben).

Bryan Sentance: A fa és az ember. CSER KIADÓ. 2004.

Lendvai L. Ferenc: A gondolkodás története. MÓRA
Könyvkiadó 1983.
Ipolyi Arnold: Magyar Mythologia.

Az itt közreadott változat eltér a **PŰSKI Kiadó és
Nyomda** által készített könyvtől!

**(Ez a változat korrektúrázva nincsen, képek is
hiányoznak)**

Másolni csak magáncélra engedélyezett!

Copyright © Németh Dezső